

Komentarji na novi Zakon o štipendiranju

v javni obravnavi od 13.10.2010

Odbor za socialna in zdravstvena vprašanja ŠOS
Zavod študentska svetovalnica

November, 2010

KAZALO

1. UVOD	5
1.1. Primerjava starega in novega sistema štipendiranja	7
2. TEMELJNE ZAHTEVE ŠOS NA PODROČJU ŠTIPENDIRANJA.....	9
RAZHAJANJA MED MDDSZ IN ŠOS na osnovi izhodišč Zakona o štipendiranju	10
4. MNENJE ŠOS: ZAKON O ŠTIPENDIRANJU	12
4.1. KRITIČNI POMISLEKI ŠOS	13
4.2 DRŽAVNE ŠTIPENDIJE.....	17
4.3 KADROVSKE ŠTIPENDIJE	21
4.4 ZOISOVE ŠTIPENDIJE.....	23
4.5 ŠTIPENDIJE ZA DEFICITARNE POKLICE	26
4.6 NAMENSKÉ ŠTIPENDIJE.....	27
4.7 SOČASNO PREJEMANJE RAZLIČNIH VRST ŠTIPENDIJ	27
5. KOMENTARJI NA POSAMEZNE ČLENE.....	28
Komentar na 1. člen	28
Komentar na 2. člen (namen zakona)	28
Komentar na 3. člen	28
Komentar na 4. člen	28
Komentar na 6. člen	29
Komentar na 9. člen	29
DRŽAVNE ŠTIPENDIJE.....	32
Komentar na 11. člen	32
Komentar na 13. člen	32
Komentar na 14. člen	35
Komentar na 15. člen	38
KADROVSKE ŠTIPENDIJE	38
Komentar na 19. člen (varianta A).....	38
Komentar na 21. člen (varianta A).....	38

Komentar na 16. člen po varianti B	38
Komentar na 26. člen	38
Komentar na 27. člen	39
Komentar na 39. člen	40
ŠTIPENDIJE ZA DEFICITARNE POKLICE	40
Komentar na 47. člen	40
Komentar na 48. člen	40
ZOISOVE ŠTIPENDIJE.....	41
Komentar na 51. člen	41
Komentar na 54. člen	41
Komentar na 55. člen	41
NAMENSKE ŠTIPENDIJE.....	41
Komentar na 74. člen	41
ŠTIPENDIJE NA PODLAGI MEDDRŽAVNIH SPORAZUMOV	42
Komentar na 76. člen	42
Komentar na 77. člen	42
Komentar na 78. člen	42
IZPLAČEVANJE IN USKLAJEVANJE ŠTIPENDIJ TER OBVEZNOSTI ŠTIPENDISTOV	43
Komentar na 79. Člen.....	43
Komentar na 81. Člen.....	43
Komentar na 82. člen	43
MIROVANJE IN PRENEHANJE ŠTIPENDIJSKEGA RAZMERJA TER VRAČILO ŠTIPENDIJE	44
Komentar na 87. člen	44
Komentar na 88. člen	44
Komentar na 89. člen	44
Komentar na 91. člen	44
Komentar na 92. člen	45
Komentar na 93. člen	46
POSTOPKI ZA PRIDOBITEV ŠTIPENDIJ	46

Komentar na 95. člen	46
NADZOR IN POROČANJE	46
Komentar na 105. člen	46
KAZENSKÉ DOLOČBE	46
Komentar na 107. člen	46
Komentar na 114. člen (ureditev dosedanjih razmerij).....	46

1. UVOD

Študentska organizacija Slovenije že več let opozarja na pomanjkljivosti slovenske študentske politike. Pri tem je potrebno izpostaviti, da je namen štipendiranja, poleg drugih nalog, predvsem zagotoviti študentu zadovoljiva sredstva, s katerimi bo lahko v času študija pokril vedno večje stroške izobraževanja, ki so se od leta 2002 do leta 2007 za gospodinjstva povečali kar za dvakrat oz. 200 %¹. Predvsem štipendije omogočajo tako dijakom kot študentom, da se lahko v času šolanja v čim večji meri posvečajo izobraževanju, s čimer tudi potrjujejo status šolajoče se mladine. V tem segmentu je potrebno zopet poudariti, da kakovosten sistem štipendiranja mladim omogoča dostopnost do izobraževanja kot temeljne človekove pravice (26. člen Splošne deklaracije o človekovih pravicah) ter razbremenjuje dijake in študente v največji možni meri, saj jim ni potrebno delati za preživetje. **Študentska politika tako ostaja prvi steber**, ki ga je potrebno urediti, saj v zadnjih letih tako število kot višina sredstev, namenjenih štipendiranju, ne zagotavljata zadovoljivega materialnega položaja študentom, zaradi česar morajo dijaki in študentje posegati po dodatnem zaslužku. V svojem jedru je nujna ureditev naslednjih področji: kadrovski menedžment preko kadrovskega štipendiranja, socialno stanje ogroženih študentov in dijakov ter nagrajevanje in štipendiranje posebno nadarjenih.

Študentska organizacija Slovenije ves čas poudarja pomen večjega števila podeljenih štipendij, saj večje število štipendij več študentom omogoča študij, pri čemer se jim ni potrebno posluževati študentskega dela kot oblike socialnega korektiva. Zadnje spremembe Zakona o štipendiranju so imele namen povečati število štipendij. »ZŠtip od septembra 2009 dalje predvideva povečanje števila prejemnikov državnih štipendij za približno 5000. Zaradi gospodarske recesije se ocenjuje, da se bo število prejemnikov državne štipendije še dodatno povečalo« (Obrazložitev proračuna Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ), 2009: 25²). Vendar na Študentski organizaciji Slovenije ugotavljamo, da zadnje minimalne spremembe niso zadostovale za zaščito šibkejših študentov, prav tako kot ne izpolnjujejo obljub in ciljev, začrtanih s sprejetjem sprememb Zakona o štipendiranju.

Priprava celovitejšega Zakona o štipendiranju in predstavitev prvih izhodišč 2.2.2010 je omogočila začetek procesa priprave in identifikacijo vseh skupin problemov, ki se pojavljajo v trenutnem sistemu štipendiranja. ŠOS je 17.2.2010 na MDDSZ poslal *Analizo dokumenta MDDSZ o ureditvi štipendiranja v Republiki Sloveniji*, v kateri se je opredelil do predlaganih izhodišč. ŠOS je izrazil negativno mnenje na predlagano reformo ukinjanja otroških dodatkov za starejše od 18. let in ukinjanja državnih štipendij za mladoletne dijake.

Državne štipendije imajo socialno in razvojno funkcijo, saj obstajajo kot socialni korektiv, ki skrbi, da se čim večje število mladih, ki se sicer zaradi slabih materialnih možnosti ne bi odločali za šolanje, vključi v izobraževanje. Štipendije tako prispevajo k dolgoročnemu zmanjševanju revščine in socialne izključenosti med mladimi. Poleg tega pa država s takšno naravnostjo omogoča tudi razvojno politiko in povečevanje izobrazbene ravni prebivalstva, kar je nujno potrebno za tehnološki in družbeni razvoj države. Slovenija se lahko opre le na razvoj znanosti in iz tega izhajajočo večjo dodano vrednost, ki jo ta razvoj prinaša. Država mora zato stremeti k temu, da vsem mladim omogoči primerno strokovno izobrazbo.

¹ Vir: SURS: Tabela: Izdatki gospodinjstev za končno potrošnjo po namenu in vrstah proizvodov ponazarja povečanje stroškov za višje in visoko šolstvo od 40 milijonov EUR letno v letu 2002 na 84 milijonov EUR v letu 2007, kar predstavlja 210 % rast. http://www.stat.si/letopis/2008/26_08/26-06-08.htm. Vir: SURS: Tabela Povprečna porabljena denarna sredstva gospodinjstev, Slovenija, letno, pa ponazarja skok povprečne porabe za višje in visokošolsko izobraževanje (šolnine) iz 22,82 EUR na gospodinjstvo v letu 2000 na 51,01 EUR v letu 2007, kar predstavlja 223 % rast.

² Obrazložitev proračuna: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2009: 25. Poročevalec državnega zbora

ŠOS z zagovarjanjem štipendij doktorskim študentom ne zagovarja ali spodbuja masifikacije doktorskega študija ampak želi zagotoviti, da imajo tudi tisti študentje s slabšim socialnim položajem možnost, da pokažejo svoje potenciale na 3. stopnji. V primeru shem financiranja doktorskega študija, se lahko zgodi, da se univerze v svojih kriterijih ne bodo ozirale na socialni položaj študentov in bodo kriteriji zelo subjektivni in tako lahko prihaja do nedostopnosti doktorskega študija za socialno šibkejše oz. elitalizacije doktorskega študija, česar si ŠOS ne želi.

Sistem **kadrovskega štipendiranja** omogoča hitrejši prehod na trg dela, dopušča pridobivanje delovnih izkušenj med študijem, podjetja pa s tem vršijo svoje kadrovske načrtovanje. Vendar pa sedanji sistem podeljevanja in informiranja o kadrovskih štipendijah ni dovolj učinkovit. ŠOS se bo zavzemal za prenavo sistema kadrovskih štipendij na način, ki bo uvajal informiranje mladih o trgu dela in štipendiranju že v času osnovnega in srednjega šolanja. Prav tako bo potrebno uvesti nekatere zakonodajne spremembe in spodbuditi povezovanje gospodarstva ter civilne družbe z državo pri povečevanju investicij v znanje in razvoj. Ureditev sistema kadrovskih štipendij je nujna, če želimo da bodo kadrovske štipendije dijakom in študentom dostopnejše in privlačnejše.

Zoisove štipendije oz. **štipendije za nadarjene** omogočajo nadaljnje izobraževanje posebej nadarjenih dijakov in študentov. Z zadnjo spremembo zakonodaje glede evidentiranja in štipendiranja nadarjenih je sistem postal sicer preglednejši, vendar se je ob tem spremenil osnovni namen štipendij za nadarjene. Prizadevamo si za celovito politiko urejanja tega področja, ki bo vertikalno povezovala vse stopnje šolanja (OŠ, SŠ in VŠ) in pri tem zagotavljala neoviran proces identificiranja nadarjenih, zadosten in primeren sistem financiranja ter bo nadarjene skozi celotno izobraževanje še dodatno spodbujala. Ravno s tem razlogom ŠOS zagovarja, da se ohranijo Zoisove štipendije tudi na ravni 3. bolonjske stopnje in se s tem uresničuje osnovni namen Zoisovih štipendij, torej spodbuda za nadaljnjo izobraževanje nadarjenih študentov.

Potreba po novem Zakonu o štipendiranju izhaja iz pomanjkljivih določb obstoječega Zakona o štipendiranju, saj so na nekaterih mestih dvoumne in nerazumljive. Poleg tega obstoječi zakon pomanjkljivo ureja posamezne vrste štipendij, tako iz vsebinskega kot iz procesnega vidika. Pomanjkljiva je tako ureditev štipendiranja državljanov Evropske unije, EGP in Švicarske konfederacije, kot tudi državljanov tretjih držav, obstoječi zakon pa je tudi brez natančnejše ureditve pogojev, meril in postopka štipendiranja Slovencev v zamejstvu in po svetu. Pomanjkanje postopkovne ureditve pa se kaže tudi na področju kadrovskih štipendij.

Pomembno področje, ki ga je sicer predhodno že uredil Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, je **dvig cenzusa** in s tem **povečanje število prejemnikov državnih štipendij**, saj je bil dohodkovni cenzus v preteklosti, kot je ŠOS tudi opozarjal, prenizek in ni zajel dovolj širokega kroga šolajoče se mladine, ki izhaja iz socialno šibkejšega okolja. Cilj tega zakona je tako tudi povečati število upravičencev do državne štipendije, potrebno pa je opozoriti, da se ukinjajo državne štipendije za mladoletne dijake in da na cenzus vpliva vrednost premoženja, ki bo lahko posamezniku povečala dohodek tudi za 15% in s tem vplivala na neupravičenost do državne štipendije. ŠOS se tudi sprašuje, *koliko bo dejansko prejemnikov najvišje osnove državne štipendije (190 EUR)*, saj je meja prvega dohodkovnega razreda postavljena zelo nizko. V prvotnem osnutku je bila meja celo nižja, a se je na opozorila ŠOS povišala, vendar je še vedno vprašljiva.

Vsekakor Zakon o štipendiranju prinaša mnogo novosti in neznank. V kolikšni meri bo zakon dosegel zastavljene cilje, bo vidno šele ob implementaciji, ŠOS pa bo pozorno spremljal, ali bo nova štipendijska politika dovolj dobro reševala socialni položaj šolajoče se mladine,

predvsem pa **število upravičencev do državnih štipendij**. Potrebno se je namreč zavedati, da se sočasno s sprejemanjem novega Zakona o štipendiranju sprejema Zakon o malem delu, ki korenito posega v statut študentskega dela, pomembnega socialnega korektiva. Omejevanje študentskega dela ob nezadostni štipendijski politiki lahko ima velike negativne posledice na šolajočo se mladino. Lahko povzroči nedostopnost izobraževanja za socialno šibkejšo in posledično upad splošne izobrazbene ravni mladih, ki se že danes soočajo z velikim zaposlitvenim problemom.

1.1. Primerjava starega in novega sistema štipendiranja

Vrste štipendij po starem Zakonu o štipendiranju:		Vrste štipendij po novem Zakonu o štipendiranju:
<ul style="list-style-type: none"> državne, kadrovske, Zoisove, štipendije za Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu ter štipendije za državljane držav, s katerimi ima Republika Slovenija sklenjene dvostranske ali večstranske sporazume o sodelovanju na področju izobraževanja oziroma podeljuje štipendije na podlagi vzajemnosti. 		<ul style="list-style-type: none"> državne, sofinancirane kadrovske štipendije, kadrovske štipendije v organih državne uprave, druge kadrovske štipendije, štipendije za deficitarnost, Zoisove, štipendije Ad futura za mednarodno mobilnost, štipendije za Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu, štipendije za otroke padlih v vojni za Slovenijo 1991, namenske štipendije, štipendije na podlagi meddržavnih sporazumov.
VIRI FINANCIRANJA		
Državne in Zoisove:	proračun RS	<ul style="list-style-type: none"> sredstva proračuna Republike Slovenije, namenska sredstva proračunskega sklada ministrstva, ustanovljenega na podlagi zakona, ki ureja malo delo in je v pristojnosti ministrstva, programska sredstva pristojnih ministrstev in vladnih služb, namenska sredstva Javnega sklada Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije sredstva Evropskega socialnega sklada. <p>Zakon ne opredeljuje natančno, katera sredstva se bodo porabila za katere štipendije, ampak se bodo ta združevala.</p>
Kadrovske:	<ul style="list-style-type: none"> Namenska sredstva Javnega sklada RS za razvoj kadrov in štipendije programska sredstva iz državnega proračuna pristojnih ministrstev Evropski socialni sklad 	
Nagrade za trajnostni razvoj:	<ul style="list-style-type: none"> Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije 	

DRŽAVNA ŠTIPENDIJA				
Stari Zštip	Splošni pogoji	Vstopni pogoji	Višina osnove štipendije	Dodatki na štipendijo
	status dijaka status študenta status udeleženca izobraževanja odraslih Starostna meja: -prvi vpis na srednjo šolo pred 18. letom -prvi vpis na višješolsko ali visokošolsko izobraževanje oz. na prvo, drugo ali tretjo stopnjo izobraževanja pred 26. letom Sočasno prejemanje štipendij ni mogoče	povprečni mesečni dohodek: -manj kot 65 % minimalne plače za tiste upravičence, ki se šolajo ali študirajo v kraju svojega stalnega prebivališča -med 66-68 % za tiste, ki se šolajo zunaj kraja svojega stalnega prebivališča - manj kot 70 % za enostarševske družine in za kandidate s posebnimi potrebami.	Dijak: 36 EUR Študent: 54 EUR	1. Dodatek glede na dohodek v družini štipendista. 2. Dodatek za vrsto in področje izobraževanja. 3. Dodatek za učni oziroma študijski uspeh. 4. Dodatek za izobraževanje zunaj stalnega prebivališča. 5. Dodatek za štipendiste s

				posebnimi potrebami
Novi Zštip	<p>starejši od 18 let</p> <p>- vpisani v programe nižjega poklicnega izobraževanja, srednjega poklicnega in tehniškega izobraževanja, strokovnega ali splošnega izobraževanja pred dopolnjenim 22. letom starosti</p> <p>- vpisani v programe visokošolskega izobraževanja prve in druge stopnje pred dopolnjenim 28. letom starosti</p>	64 % neto povprečne plače na družinskega člana	<p>Glede na % neto mesečne povprečne plače:</p> <p>Do 30 % 190</p> <p>nad 30 % do 36 % 160</p> <p>nad 36 % do 42 % 130</p> <p>nad 42 % do 53 % 100</p> <p>nad 53 % do 64 % 70</p>	<p>1. Dodatek za oddaljenost</p> <p>2. Dodatek za uspeh</p> <p>3. Dodatek za štipendiste s posebnimi potrebami.</p>

ZOISOVA ŠTIPENDIJA				
Stari Zštip	Splošni pogoji	Vstopni pogoji	Višina štipendije	Dodatki na štipendijo
	<p>status dijaka</p> <p>status študenta</p>	<p>- učenci v zaključnem razredu osnovne šole s povprečjem najmanj 4,5 ali več, ki so bili v skladu s Konceptom odkrivanja in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli identificirani kot nadarjen učenec,</p> <p>ALI</p> <p>- dijak, ki ima v srednji šoli povprečno oceno najmanj 4,1 ali več ter je bil v skladu s Konceptom vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi dijaki v srednjem izobraževanju identificiran kot nadarjen dijak, ali</p> <p>- je maturant z izjemnim splošnim uspehom - zlati maturant</p> <p>- študenti s povprečno oceno najmanj 8,5 ali glede na povprečno oceno uvrščeni med najboljših 5 % študentov v svoji generaciji</p> <p>ALI</p> <p>- študent, ki je dosegel izjemne dosežke na posameznem področju družbenega življenja</p>	<p>Dijak: 61 EUR Študent: 94 EUR</p> <p>Če se štipendist izobražuje v tujini: Dijak: 122 EUR Študent: 188 EUR</p> <p>Za študij v tujini Zoisov štipendist ne prejme nobenih dodatkov.</p>	<p>1. Dodatek glede na dohodek v družini štipendista.</p> <p>2. Dodatek za vrsto in področje izobraževanja.</p> <p>3. Dodatek za učni oziroma študijski uspeh.</p> <p>4. Dodatek za izobraževanje zunaj stalnega prebivališča.</p> <p>5. Dodatek za štipendiste s posebnimi potrebami.</p>
Novi Zštip	<p>-pred 22. letom³ starosti</p> <p>- upravičenci iz 7. člena tega zakona pred dopolnjenim 28. letom starosti</p>	<p>Sočasno izpolnjevanje pogojev glede povprečne ocene in izjemnega dosežka. Štejejo le še najvišja mesta na državnem tekmovanju iz znanj, ki so sofinancirana iz javnih sredstev.</p>	<p>Študenti in dijaki: 100 EUR Za študij v tujini : 200 EUR</p>	<p>Ni nobenih dodatkov</p>

KADROVSKA ŠTIPENDIJA			
Stari Zštip	Splošni pogoji, razen starostnega pogoja	Višina štipendije	Novosti
	<p>-status dijaka</p> <p>-status študenta</p> <p>-status udeleženca izobraževanja</p>	<p>ne sme biti nižja od osnove državne štipendije</p>	<p>-uvaja višji delež sofinanciranja (50% oz. 70% za kadrovske štipendije na področju naravoslovja, tehnike ali</p>

³ programi nižjega poklicnega izobraževanja, srednjega poklicnega izobraževanja in srednje tehniškega, strokovnega ter splošnega izobraževanja

	odraslih		medicine),
Novi Zštip	-status dijaka -status študenta -status udeleženca izobraževanja odraslih	Ne sme biti nižja od 100 EUR	-vpeljuje fleksibilnejšo zakonsko ureditev glede obveznosti štipenditorja oz. štipendista, vračanja štipendije itd... -uvaja pojem poskusne dobe , enomesečno delovno prakso, ki tako štipendistu kot delodajalcu omogoča vzajemno seznanitev in prinaša možnost, da brez kakršnihkoli obveznosti prekineta štipendijsko razmerje.

Štipendija za deficitarne poklice		
	Pogoji pridobitve	Višina štipendije
	Splošni pogoji, TUDI starostni pogoj <ul style="list-style-type: none"> • se izobražujejo na programih, ki so opredeljeni kot deficitarni in • prejemajo sofinancirano kadrovske štipendije oziroma izkažejo, da ne najdejo delodajalca, ki bi jim lahko podelil kadrovske štipendije iz 2.a podpoglavja s 12. sofinancirane kadrovske štipendije, poglavja 2. kadrovske štipendije tega zakona. 	120 EUR
Namenska štipendija		
	Ministrstva in vladne službe lahko skladu predlagajo podelitev namenskih štipendij kot so štipendije za področje kulture in umetnosti, športne štipendije in druge štipendije, in sicer v skladu s predpisi resornih ministrstev, ki urejajo posamezno področje namenskega štipendiranja.	
	Pogoji pridobitve	Višina štipendije
	Splošni pogoji, ne upošteva pa se starostna omejitev	Ni določena

2. TEMELJNE ZAHTEVE ŠOS NA PODROČJU ŠTIPENDIRANJA

- Državne štipendije predstavljajo dijakom in študentom **pomemben socialni transfer**, ki omogoča nadaljevanje izobraževanja socialno najšibkejšim. Zaradi tega je zelo pomembno, da se poveča vloga državne štipendije kot razvojne pomoči, saj država s tem vlaga v znanje in razvoj. Študenti si bomo zato prizadevali za **preglednejši, dostopnejši in pravičnejši štipendijski sistem**.
- Študenti z Zakonom o štipendiranju zaradi poslabšanih socialnih razmer v Republiki Sloveniji v letih 2008 in 2009 ter zmanjšanja pravic dijakov in študentov pričakujemo **20.000 na novo podeljenih državnih štipendij študentom** (poleg obstoječih 15.000 v letu 2009) v višini, ki bo krila življenjske stroške študenta v času študija.
- Država mora poskrbeti za **izboljšanje podeljevanja in financiranja kadrovske štipendije**. V preteklosti se je že zgodilo, da so zaradi nepravilnega načrtovanja financiranja sofinancirane regionalne štipendijske sheme regionalne razvojne agencije ponekod breme celotnega financiranja morali prevzeti delodajalci. Prav tako niso podeljene vse štipendije, zaradi česar ostajajo namensko zbrana sredstva neporabljena.
- Študenti pozivamo, da se v skladu s pravom Evropske unije **štipendije za študij v tujini** zagotovijo vsem študentom, ki si tega študija sicer ne bi mogli privoščiti.
- Študenti ugotavljamo, da trenutna **višina štipendije ni zadostna in ne odraža prave ocene stroškov med študijem**. Menimo, da morajo biti štipendije primerne, zato bo potrebno **višino štipendij opredeliti na podlagi realnih življenjskih stroškov**.

- Študenti pozivamo k vzpostavitvi sistema informiranja dijakov in študentov o štipendiranju, temelječega na Strategiji zaposlovanja mladih v družbi znanja. Menimo, da je potrebno vzpostaviti vzporeden sistem kariernega svetovanja in načrtovanja, ki bo mlade osveščal o trgu dela, možnostih kadrovskega štipendiranja in jim s tem približal kadrovske štipendiranje. Pri tem naj se uporablja načelo informiranja in ne usmerjanja.

RAZHAJANJA MED MDDSZ IN ŠOS na osnovi izhodišč Zakona o štipendiranju

ŠOS je na 33. sestanku 1. delovne skupine SVŠV prejel druga izhodišča za pripravo zakona o štipendiranju, na katera je ŠOS tekom razprave na 34. sestanku 1. delovne skupine podal svoje mnenje in se z določenimi popravki strinjal z izhodišči. Izhodišča ŠOS so naslednja:

- *Ob uvajanju štipendij za šolajoče, starejše od 18 let, izražamo zaskrbljenost glede vprašanja nadomeščanja izpada državnih štipendij pri šolajoči mladini mlajši od 18 let. ŠOS-u se vsekakor ne zdi primerno, da bi prišlo do izpada državnih štipendij za omenjeno populacijo, saj imajo le te pomembno vlogo pri socialno šibkejših družinah.*

ŠOS ugotavlja, da ga Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ni upoštevalo.

- *Ukinitev dodatka na dohodek pri štipendijah je dopustna le ob primerni nadomestitvi tega dodatka.*

Na tem področju ŠOS ugotavlja, da nadomestitev dodatka na dohodek ni ustrezna, saj se je študentom hkrati z dodatkom na dohodek odvzel otroški dodatek, medtem ko mladoletni dijaki sploh ne bodo prejeli štipendije.

ŠOS ugotavlja, da ukinitve dodatka na dohodek in otroškega dodatka ni primerna, in da se je s tem položaj štipendista poslabšal.

- *V okviru enotnega dodatka za bivanje oz. prevoz je potrebno urediti takšen razpon in višino dodatka, ki bo ustrezal realni ceni.*

ŠOS ugotavlja, da predlagana lestvica dodatkov za oddaljenost ne pokrije stroškov prejemnikov štipendij.

- *Področje zakonodaje, ki ureja tudi položaj študentov, se mora sprejemati v okviru socialnega dialoga in ne monologa (urejanje državnih štipendij v ZUPJS).*

ŠOS ugotavlja, da se kljub sprejemanju novega Zakona o štipendiranju pomemben del državnih štipendij še vedno nahaja v Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, kar drobi področje štipendiranja na več različnih zakonov in povzroča še manjšo preglednost tega področja. Celotna štipendijska materija naj bo urejena v enem zakonu.

- *Neupoštevanje oddaljenosti kraja študija v cenzusu za pridobitev štipendije močno poslabša položaj študentov, ki so močno oddaljeni od kraja študija.*

Kljub opozarjanju ŠOS, da oddaljenost od univerzitetnega središča postavlja študenta oz. dijaka v slabši socialni položaj, zaradi česar je potrebno povišanje cenzusa za te skupine študentov, MDDSZ tega ni upoštevalo.

- ŠOS predlaga večjo povezavo tako z gospodarstvom kot uporabnostjo oz. razumevanjem izjemnega dosežka.

ŠOS opaža, da so se na področju Zoisovega štipendiranja postrili samo vstopni kriteriji, ni pa se spremenil koncept spodbujanja nadarjenosti. Gre za delne spremembe, medtem ko ŠOS zagovarja celovite spremembe.

- ŠOS se strinja s tem, da Javni sklad prevzema naloge podeljevanja kadrovske študijske pomoči v javnem sektorju, saj prinaša transparentnost in preglednost sistema državnega štipendiranja.

ŠOS opaža, da ostajajo kadrovske študijske pomoči še vedno v domeni javnega sektorja.

- ŠOS je proti uvajanju posojil in kreditov, saj se mora v Sloveniji še naprej zagotavljati široka dostopnost do visokega šolstva.

ŠOS ugotavlja, da je bilo v prvotnih osnutkih Zakona o štipendiranju zajeto tudi področje študijske pomoči kot študijske pomoči. Postavljena so bila v enakovreden položaj s študijskimi pomočmi, kar seveda niso. ŠOS pozdravlja umik posojil iz Zakona o štipendiranju.

4. MNENJE ŠOS: ZAKON O ŠTIPENDIRANJU

ŠOS je Zakon o štipendiranju, ki je bil posredovan v javno obravnavo 13.10.2010, pregledal in nanj pripravil tako komentarje kot mnenja.

ŠOS podpira pozitivne spremembe:

1. Zvišanje vstopnega cenzusa pri državnih štipendijah na 64 % povprečne bruto plače v RS.
2. Sočasno prejemanje različnih vrst štipendij kombiniranega sistema.
3. Povečanje osnove državne štipendije s pridržkom.
4. Odpravo dvojnosti kadrovskega štipendiranja z združevanjem neposrednega in posrednega štipendiranja.

ŠOS nasprotuje:

1. Ukinjanju državnih štipendij za mladoletne dijake, brez primerne denarnega nadomestila.
2. Ukinjanju državnih in Zoisovih štipendij za doktorski študij.
3. Znižanju dodatkov za prevoz/oddaljenost.
4. Znižanju dodatkov za uspeh in izplačilu v enkratnem znesku.
5. Nizko določeni višini osnove kadrovske štipendije, Zoisove štipendije, štipendije za deficitne poklice.
6. Nasprotujemo zaostritvi pogojev pri Zoisovi štipendiji ter neurejenosti tega področja.
7. Enotni višini Zoisove štipendije ne glede na raven izobraževanja
8. Negotovim in nasprotujočim smernicam med Nacionalnega programa visokega šolstva in predloga Zakona o štipendiranju.
9. Povečanje administrativnega dela za delodajalce pri kadrovskih štipendijah.
10. Prenašanju celotnega kadrovskega štipendiranja na Javni sklad za razvoj kadrov in štipendije.
11. Ureditvi dosedanjih razmerij, ki dijakom in študentom onemogočajo pridobitev višje državne štipendije po novem Zakonu o štipendiranju v primeru, da že prejemajo državno štipendijo po dosedanjem Zakonu o štipendiranju.

ŠOS zahteva:

1. Ohranitev državnih štipendij za mladoletne dijake.
2. Državne in Zoisove štipendije za študente na doktorskem študiju.
3. Višje dodatke za oddaljenost, ki bodo v večji meri pokrili stroške prevoza in bivanja.
4. Višje dodatke za uspeh, porazdeljene v več razredov, in mesečno izplačevanje le-teh.
5. Ohranitev vstopnih kriterije Zoisovega štipendiranja.
6. Višje osnove Zoisove, kadrovske štipendije in štipendije za deficitarne poklice.
7. Uskladitev nasprotujočih si smernic Nacionalnega programa visokega šolstva in Zakona o štipendiranju.
8. Poenostavitev sistema kadrovskega štipendiranja za delodajalce.
9. V primeru kadrovskega štipendiranja in obstoja le enega štipenditorja, naj bodo to Regionalne razvojne agencije.
10. Ureditev prehodnega obdobja in možnost, da študentje štipendisti pridobijo državno štipendijo po novem Zakonu o štipendiranju.
11. ŠOS zahteva, da se iz Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev umaknejo določbe, ki zadevajo štipendije in da se celotna štipendijska politika ureja v enem zakonu, t.j. Zakonu o štipendiranju.

4.1. KRITIČNI POMISLEKI ŠOS

1. Prekratek časovni okvir za temeljito pripravo tako zahtevnega zakona in hitenje z javno obravnavo zaradi drugih zakonov (Zakon o malem delu)

ŠOS meni, da je takšen napredek na področju štipendiranja le slaba tolažba ob nekaterih preteklih ukrepih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) na področju štipendiranja in socialnih transferov. Poleg tega zakon še ni dokončno dodelan in ni naključje, da ga je MDDSZ dal v javno obravnavo nekaj dni pred obravnavo in glasovanjem o Zakonu o malem delu v Državnem zboru. ŠOS se bo zato v času priprave zakona zavzel za temeljitejšo pripravo zakona in ne bo dovoljeval, da se zakon zaradi zamude brez tehtnega pregleda ali soglasja predstavnikov študentov preda v zakonodajni proces.

2. Neurejenost prehodnega obdobja povzroča nedostopnost do novih višjih državnih štipendij

Prehod iz starega sistema štipendiranja v novega študentom ne omogoča pridobitve državne štipendije po novem zakonu v primeru, ko so že v štipendijskem razmerju.

Tretji odstavek 114. člena določa, da bi upravičenci do državne štipendije po starem Zakonu o štipendiranju prejeli to štipendijo do zaključka izobraževalnega programa, za katerega so dobili štipendijo, pri čemer pa se bo način ugotavljanja materialnega položaja upravičenca ugotavljal po predpisih ZUPJS.

Torej se bi po novem zakonu o štipendiranju po ZUPJS ugotavljal le materialni položaj, ne pa tudi višina cenzusa in višina državne štipendije. Zakon prav tako ne omogoča, da bi študentje in dijaki, ki že prejemale državno štipendijo zaprosili za to štipendijo po novem zakonu.

S tem se temeljna obljuba, ki je bila dana pri izhodiščih za pripravo Zakona o štipendiranju, da bodo nove štipendije za socialno najšibkejše študente višje, ne uresničuje.

3. Necelovite spremembe področja štipendiranja – pri Zoisovem štipendiranju nastopajo spremembe le v obliki zaostrovanja vstopnih kriterijev in ukinjanju štipendij za podiplomske študente.

Kljub zavedanju, da je potrebna celovita prenova Zoisovega štipendiranja, je novi Zakon o štipendiranju ne zajema, ampak le delno spreminja sistem Zoisovega štipendiranja, kar povzroča zmedo med upravičenci in ustvarja novo skupino Zoisovih štipendistov po novih kriterijih, čeprav se v bližnji prihodnosti predvideva prenova Zoisovega štipendiranja.

Takšne spremembe pri bodočih upravičencih vzbujajo **pravno negotovost** glede Zoisovih štipendij, saj se sistem skoraj vsako leto spreminja in tako kandidati za Zoisovo štipendijo nimajo vpogleda v to, ali bodo na podlagi svojih uspehov upravičeni do te štipendije ali ne.

Na takšne spremembe ŠOS ne pristaja, saj v njih vidi več škode kot koristi, in se zato zavzema za celovito in temeljito prenova Zoisovega štipendiranja. ŠOS je mnenja, da uvajanje nove skupine Zoisovih štipendistov v vmesnem obdobju ni primerno, če se bo izgradnja novega sistema zavlekla v prihodnost. ŠOS v tem pogledu meni, da je bolj primerna temeljita prenova sistema štipendiranja nadarjenih, v vmesnem obdobju pa naj ostane sedanji sistem Zoisovega štipendiranja deloma nespremenjen, torej naj se ohranijo vstopni pogoji in možnost Zoisove štipendije za podiplomske študente (3. bolonjska stopnja)

s starostno omejitvijo prvega vpisa na podiplomski študij 28. let, medtem ko se višina prilagodi novemu konceptu »združevanje štipendij«, torej le osnova štipendije brez dodatkov.

4. Združevanje virov financiranja in povečanje netransparentnosti porabe sredstev

Sredstva za štipendije iz 4. člena tega zakona se na podlagi 5. člena zakona (viri financiranja) zagotavljajo kot sredstva iz proračuna Republike Slovenije, kot namenska sredstva proračunskega sklada ministrstva, ustanovljenega na podlagi zakona, ki ureja malo delo in je v pristojnosti ministrstva, kot programska sredstva pristojnih ministrstev in vladnih služb, kot namenska sredstva Javnega sklada Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije (v nadaljevanju: sklad) in kot sredstva Evropskega socialnega sklada.

ŠOS v takšnem sistemu združevanja sredstev opaža možnost povečanja nepreglednosti, hkrati pa se pojavlja možnost, da bodo vsa združena sredstva padla pod stroga pravila Evropskega socialnega sklada. ŠOS poudarja, da mora obstajati možnost medsebojnega prenašanja presežnih sredstev na posamezni postavki, vendar morajo biti zaradi večje preglednosti kljub temu ločena. Trenutni sistem posrednega sofinanciranja kadrovske štipendijske sheme, ki jih izvajajo nosilci na regijski ravni, je financiran in podvržen striktnim pravilom Evropskega socialnega sklada ter posledično administrativnim pravilom preverjanja in poročanja, kar bi z združevanjem virov doletelo tudi ostale vire. ŠOS meni, da je potrebno zakonodajno v drugem odstavku 5. člena jasno opredeliti, katerim pravilom bodo določena sredstva podvržena.

V kolikor se bi vsa sredstva združila na skupni proračunski sklad oz. postavko, vsa sredstva zapadejo v sistem spremljanja ISARR, zahtevnega poročanja, planiranja sredstev za daljše obdobje (5 let), kar predstavlja oviro. Delež ESS sredstev se tudi postopno zmanjšuje, zato bo verjetno tudi za kadrovske štipendije potrebno uporabiti koncesijska sredstva, v celoti ali pa kot manjkajoči del k ESS. Ločenost sredstev omogoča večjo fleksibilnost (izplačilo avansov, manj zahtevno poročanje, brez dolgoletnega napovedovanja potrebnih sredstev).

Tabela: Viri financiranja štipendij

Državne in Zoisove:		proračun RS	- sredstva proračuna Republike Slovenije, - namenska sredstva proračunskega sklada ministrstva, ustanovljenega na podlagi zakona, ki ureja malo delo in je v pristojnosti ministrstva, - programska sredstva pristojnih ministrstev in vladnih služb, - namenska sredstva Javnega sklada Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije - sredstva Evropskega socialnega sklada.
Kadrovske štipendije	Neposredne kadrovske štipendije , ki jih dodeljuje Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije na podlagi javnega razpisa.	- namenska sredstva Javnega sklada RS za razvoj kadrov in štipendije - programska sredstva iz državnega proračuna pristojnih ministrstev	Zakon ne opredeljuje natančno katera sredstva se bodo porabila za katere štipendije ampak se bodo ta združevala.
	Posredne kadrovske štipendije , ki jih podeljujejo nosilci regijskih štipendijskih shem skupaj z Javnim skladom RS za razvoj kadrov in štipendiranje.	• Evropski socialni sklad	
Nagrade za trajnostni razvoj:		• Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije	

5. Neusklajenost Zakona o štipendiranju in Nacionalnega programa visokega šolstva na področju socialne dimenzije

Nacionalni program visokega šolstva si prizadeva vzpostavitev sistema v katerem bi posameznik imel pravico do financiranja štirih let izobraževanja na prvi stopnji študija **kadarkoli** v življenju. V teh štirih letih naj bi študentom pripadale tudi vse ostale socialne pravice, torej štipendije, subvencije za prehrano, prevoze, bivanje ipd.

V Zakonu o štipendiranju pa je postavljena starostna omejitev za prejemanje posameznih vrst štipendij, razen za kadrovske štipendije (9. člen Zštíp, 1. odstavek postavlja zgornjo starostno mejo na 28 let). Torej Zakon o štipendiranju ne omogoča izvedbe nacionalnega programa visokega šolstva, kot si ga je zadalo MVZT.

Nacionalni program predvideva tudi možnost izstopanje in vstopanje v izobraževalni sistem, medtem ko Zakon o štipendiranju podeljuje socialne transferje oz. štipendije le za zvezno prejemanje.

Glede na to, da tako Zakon o štipendiranju kot Nacionalni program visokega šolstva urejata področje izobraževanje posameznika, morata biti medsebojno usklajena, saj brez upoštevanja socialne dimenzije študija ne moremo govoriti o dostopnosti do visokega šolstva.

ŠOS si bo zato tudi v prihodnje prizadeval za usklajeno politiko na področju terciarnega izobraževanja, tako glede študijskega procesa kot področja socialne dimenzije, h katerim pripadajo tudi različne pomoči šolajočim. Pomoč šolajočim predstavlja vlaganje države v razvoj, s tem pa tudi investicijo v družbo.

6. Na področju kadrovskega štipendiranja se uvaja dodatno administrativno breme delodajalcev

Novi Zakon o štipendiranju za delodajalca predvideva več administrativnih postopkov v zvezi s kadrovskim štipendiranjem, kar lahko destimulativno vpliva na delodajalce in se ti posledično ne bodo odločali za kadrovske štipendiranje. Zato ŠOS predlaga, da se ohrani sistem posrednika, izvajalca kadrovskega štipendiranja, ki bo pripravljal potrebno dokumentacijo in administracijo v povezavi s kadrovskim štipendiranjem in s tem razbremenil delodajalce. Sistem kadrovskega štipendiranja naj bo tako prijazen do uporabnika: delodajalca in štipendista in naj omogoča vstop v štipendijsko razmerje z minimalnimi potrebnimi administrativnimi postopki na strani delodajalca in štipendista, ki pa še naj vedno zagotavljajo pravno varnost vsem udeleženi v kadrovskem štipendiranju.

7. Prenašanje kadrovskega štipendiranja na Javni sklad in ne izkoriščanje mnogih prednosti Regionalnih razvojnih agencij

Regionalne razvojne agencije imajo mnoge prednosti pred Javnim skladom kot so multifunkcionalnost in prilagodljivost, razpoložljiva infrastruktura, mreža stikov in prepoznavnost v regiji, dostop do raznovrstnih informacij države ali občin, razvejane mreže stikov v EU in JV Evropi, ki prinašajo tudi prednosti na področju kadrovskega štipendiranja. Ob prenosu kadrovskega štipendiranja na Javni sklad se ŠOS sprašuje o tem, kako bo Javni sklad zagotovil dovolj kadra in sredstev za podeljevanje kadrovskih štipendij.

Po podatkih preteklega šolskega leta je razvidno, da je bilo preko regijskih agencij financiranih skupaj 1.728 kadrovskega štipendij, neposredno preko Javnega sklada za razvoj kadrov in štipendije pa le 340, kar kaže na možen upad kadrovskega štipendiranja v primeru, da bo to področje prevzel Javni sklad. Kot že omenjeno, si ŠOS prizadeva povečati obseg kadrovskega štipendiranja in zato podpira, da kadrovske štipendiranje še naprej ostaja naloga Regionalnih razvojnih agencij.

8. Prenašanje področja državnega štipendiranja v druge zakone

Področje državnih štipendij, natančneje temeljna področja določanja vstopnega cenzusa in višine osnovne državne štipendije, se je preneslo v Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev z namenom, da se z uveljavitvijo zakona s 1.1.2011 podelijo državne štipendije po novih pogojih, ki bi prinašali več in višje državne štipendije. Rok implementacije poglavij, ki se nanašajo na državne štipendije, je bil podaljšan do 1.9.2011, do datuma, ko naj bi v veljavo vstopil novi Zakon o štipendiranju. ŠOS se je strinjal s prenosom področja državnih štipendij v ZUPJS le zaradi tega, da bi se nove štipendije lahko podelile že v začetku leta 2011 in pod pogojem, da se bo to področje po oblikovanju novega Zakona o štipendiranju preneslo v temeljni zakon štipendiranja, kamor to področje po mnenju ŠOS tudi spada.

9. Ukinjanje Zoisovih in državnih štipendij za doktorski študij

Predlog Zakona o štipendiranju prinaša ukinitve Zoisovih in državnih štipendij za doktorske študente, pri čemer si ŠOS prizadeva dostopnost do doktorskega študija za socialno šibkejše in tiste, ki izkažejo nadarjenost. ŠOS opaža, da trenuten sistem sofinanciranja doktorskega študija ni zadosten in da ga je potrebno dopolniti s štipendijsko politiko. S tem želi ŠOS poudariti, da s štipendiranjem doktorskih študentov ne pomeni nujno masifikacijo oz. povečevanje števila doktorjev znanosti, in da je temeljna usmeritev nacionalnega programa visokega šolstva, kvaliteta in ne kvantiteta. Trenuten porast študentov na doktorskem študiju je posledica nepravilno implementirane bolonjske reforme, pri čemer se bo z pravilno implementacijo le te, tudi področje doktorskega študija uredilo in izražalo primerno kvaliteto ter dostopnost za najboljše študente. ŠOS zato zagovarja ohranjanje tako Zoisove kot državne štipendije, saj s tem ne zapiramo poti študentom, ki so sposobni za doktorski študij vendar jih socialni položaj tega ne omogoča, oz. preko uredbe o financiranju doktorskega študija izpadejo iz sistema.

4.2 DRŽAVNE ŠTIPENDIJE

ŠOS na področju državnih štipendij poudarja sledeče pomisleke in kritike:

- **ukinjanje državne štipendije za mladoletne dijake, brez primerne denarnega nadomestila**
- **ukinjanju državnih štipendij za doktorski študij**
- **poslabšanje finančnega položaja mladoletnega dijaka**
- **višine nove državne štipendije za študente- ali študent res dobi več?**
- **zniževanje nekaterih dodatkov pri državni štipendiji**
- **ali bo doseženo obljubljeni število novih prejemnikov državnih štipendij**
- **vstopni pogoji za pridobitev državne štipendije in vpliv premoženja**
- **ali bo res poskrbljeno za socialno najšibkejše**

Ukinjanje državne štipendije za mladoletne dijake, brez primerne denarnega nadomestila

ŠOS še vedno zagovarja načelo, da je državne štipendije potrebno zagotoviti tudi za šolajočo se mladino med 15. in 18. letom starosti. Če se je odgovornost za šolanje omenjene skupine prenesla na družino, se bi moral prenesti tudi znesek oz. višina državnih štipendij, ki bi jih sedaj družina prejela, v obliki višjih otroških dodatkov. ŠOS še vedno ne razume argumenta MDDSZ in Direktorata za socialne zadeve, da dijaki po eni strani niso dovolj odgovorni za prejetje državne štipendije in mora družina zato upravljati z njihovimi dohodki, po drugi strani pa jim priznavajo odgovornost pri pravici do Zoisove in celo kadrovske štipendije.

Kljub temu da ŠOS ne priznava tega argumenta, pa opaža, da je znesek povišanja otroških dodatkov za dijake veliko nižji kot je znesek izgubljene državne štipendije, kar dodatno potrjuje, da ta populacija potrebuje dodatna finančna sredstva za svoje izobraževanje.

Poslabšanje finančnega položaja mladoletnega dijaka

Primerjava položaja mladoletnega dijaka po novem in starem Zakonu o štipendiranju:

Dijak, ki spada v najnižji dohodkovni razred	Stari Zakon o štipendiranju	Novi Zakon o štipendiranju
osnovna državna štipendija	37,47 EUR	168,31 EUR
dodatek na dohodek (dohodek nižji od 25 % minimalne plače)	53,09 EUR	
minimalni dodatek na prevoz	46,84 EUR	
dodatka za vrsto in področje izobraževanja,	0	
dodatka za učni in študijski uspeh,	0	
dodatka za štipendiste s posebnimi potrebami	0	

otroški dodatek, 1. otrok	114,31 EUR	
SKUPAJ	251,71 EUR	168,31

Tako bi mladoleten dijak, ki prejema **37,47 EUR** osnove državne štipendije, **53,09 EUR** dodatka glede na dohodek družinskega člana (dohodek nižji od 25 % minimalne plače) in **minimalni** dodatek za izobraževanje zunaj stalnega prebivališča **46,84 EUR**, brez upoštevanja dodatka za vrsto in področje izobraževanja, dodatka za učni in študijski uspeh ter dodatka za štipendiste s posebnimi potrebami po starem sistemu prejel **137,4 EUR državne štipendije**. Po novi lestvici otroških dodatkov bi tak dijak prejel le za 54 EUR višji otroški dodatek, ki ga ne bi prejel on, ampak njegova družina. Tako bi posamezni dijak po novem sistemu prejel **najmanj 84 EUR** dohodkov **manj**, v to razliko pa niso všteti še morebitni dodatek **višji** dodatek za prevoz, dodatek na uspeh in dodatek za štipendiste s posebnimi potrebami, ki bi ga prejemal, če bi bil upravičen do državne štipendije.

Tabela: Primerjava mesečne višina otroškega dodatka (stari in novi sistem)

Dohodkovni razred	Mesečni znesek v EUR – novi sistem	Mesečni znesek v EUR – stari sistem	Znesek otroškega dodatka stari sistem			Znesek otroškega dodatka za dijaka, vendar najdlje do 18. leta starosti (v evrih)		
			1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok	1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok
1	0,00 - 171,92	0,00 - 215,84	114,31	125,73	137,18	168,31	179,73	243,55
2	171,92 - 286,54	215,84 - 359,74	97,73	108,04	118,28	142,73	153,04	206,88
3	286,54 - 343,84	359,74 - 431,69	74,48	83,25	91,98	110,48	119,25	162,89
4	343,84 - 401,15	431,69 - 503,64	58,75	67,03	75,47	85,75	94,03	128,58
5	401,15-506,21	503,64 - 647,53	74,48	83,25	91,98	68,04	76,06	103,27
6	506,21-611,28	647,53 - 791,43	74,48	83,25	91,98	43,44	51,10	71,17
7	611,28-783,2	791,43 - 1.079,22	22,83	30,44	38,10	28,83	36,44	49,65
8	783,2-945,56	1.079,22 - 1.424,57	19,88	27,50	35,11	19,88	27,50	34,69

Vir: MDDSZ objava za medije, <http://www.csd-lj-siska.si/prejemki/izracunOT.asp>, Neto povprečna plača = 955,12 EUR za obdobje januar- avgust 2010

Finančni položaj študenta prej in sedaj

Tabela: Primer študenta, ki spada v najnižji dohodkovni razred (do 25 % minimalne plače):

PRIMERJAVA	Stari Zštip	Novi Zštip
osnovna državna štipendija	58,19 EUR	190 EUR
dodatek glede na dohodek v družini štipendista	54,96 EUR	
otroški dodatek	114,31 EUR	
	226,86 EUR	

V izračunu je upoštevan le dodatek glede na dohodek v družini štipendista po starem Zakonu o štipendiranju, ki se je sedaj združil v višjo osnovo državne štipendije, medtem ko ostali dodatki niso upoštevani. Kot bo omenjeno v nadaljevanju, so vsi dodatki razen dodatka za štipendiste s posebnimi potrebami pretežno nižji. Hkrati pa se prejemnikom štipendije odpravlja 17% subvencija, ki so jo v prejšnjem sistemu prejeli kot upravičenci do državne štipendije.

Otroški dodatek, ki se sedaj ukinja za polnoletne študente, se velikokrat pozablja, čeprav predstavlja pomemben socialni transfer, predvsem pa je zelo visok v najnižjih dohodkovnih razredih.

Dodatki pri državnih štipendijah

ŠOS zavrača zniževanje dodatkov pri državnih štipendijah. Na enaki ravni ostaja le dodatke za štipendiste s posebnimi potrebami.

- **Dodatek za vrsto in področje izobraževanja** se ukinja, nadomestile naj bi ga štipendije za deficitarne poklice, vendar bodo omenjene štipendije podeljene le, če bo dovolj sredstev. Torej ni povsem jasno, ali se bodo zagotovila sredstva in ali bo štipendist lahko prejel štipendijo za deficitarne poklice. V primeru, da je ne bo prejel, lahko govorimo ne o preusmerjanju dodatka za vrsto in področje izobraževanja, ampak ukinjanju.
- **Dodatek za uspeh** se pri državnih štipendijah v novem Zakonu o štipendiranju sicer ohranja, vendar je ob primerjavi s trenutno uveljavljenim sistemom veliko nižji (za štipendiste s povprečjem nad 4,5 oz. nad 9,0 je dodatek nižji kar za **polovico**). Dodatek za uspeh prav tako ne razlikuje med študenti in dijaki, ki dosegajo različne povprečne ocene, ampak jih obravnava enako, kar lahko deluje destimulativno.
- **Dodatek za izobraževanje zunaj stalnega prebivališča**, ki se spreminja v dodatek za oddaljenost, pri čemer pa se ukinja dodatek za bivanje, le ta je bil v višini **85,13 EUR**. ŠOS meni, da je novi dodatek za oddaljenost prenizek in priznava manjše stroške za oddaljenost, kot jih priznava trenutna ureditev, predvsem v prvih razredih oddaljenosti. Hkrati se ukinja subvencija za prevoz za državne študente, ki je bila v višini 17% stroškov prevoza.

Novi Zakon o štipendiranju		Stari Zakon o štipendiranju	
Oddaljenost v km	Višina dodatka	Oddaljenost v km	Višina dodatka
nad 5 do 20	30 EUR	nad 5 do 10	48,50 EUR
nad 20 do 50	60 EUR	nad 10 do 15	59,27 EUR
nad 50 do 100	85 EUR	nad 15 do 20	70,05 EUR
nad 100 do 150	110 EUR	nad 20 do 30	91,61 EUR
nad 150	130 EUR	nad 40	100,23 EUR

Predlagani dodatek, tako omogoča pridobitev višjega dodatka za prevoz le za primere, če je študent oddaljen več kot 100 km, kar pa v večini primerov pomeni, da takšen študent biva v kraju izobraževanja. Medtem ko je takšen študent lahko v preteklosti pridobil dodatek za

bivanje in ob tem tudi subvencioniran prevoz v višini 17%, pa sedanji sistem tega ne omogoča.

Torej četudi bi bile višine dodatkov za oddaljenost enake kot po starem sistemu, bi če bi želeli zagotoviti enako višino kritja stroškov prevoza za štipendista, se moral dodatek povišati za 17% vrednosti subvencije za prevoz.

Povečanje števila novih državnih štipendij za 10.000

Kljub zagotovitom MDDSZ, da se bo **število državnih štipendij povečalo**, ŠOS na podlagi preteklih izkušenj poudarja, da bo rezultat viden šele po 1. septembru 2011. Do takrat bo še vedno del študentov ostal brez možnosti pridobitve državne ali druge štipendije.

Postavljeni vstopni pogoji

Zastavljen **cenzus** se sicer v tem trenutku zdi prepričljivo visok in naj bi dopuščal dostopnost do državne štipendije večjemu krogu upravičencev, vendar lahko zaradi nejasnega učinka različnih vrst premoženja na dohodek družine ali zaslužkov preko študentskega dela del študentov iz socialno šibkejšega okolja, ki so svoj položaj v preteklosti reševali ravno s študentskim delom, ostane brez državne štipendije.

Ali bo res poskrbljeno za socialno najšibkejše?

Predlagani Zakon o štipendiranju v predhodnih določbah (114. člen), določa, da bodo že obstoječi štipendisti, prejeli štipendijo po starem Zakonu o štipendiranju, po katerem so jo tudi prejeli. Ta določba je sicer smiselna, ker ohranja pravno varnost in gotovost in omogoča štipendistu, da ostaja v štipendijskem razmerju pod pogoji pod katerimi je tudi vstopil. Takšen sistem ŠOS pri Zoisovih in kadrovske štipendijah tudi podpira.

Žal pa se ŠOS nikakor ne more strinjati s tem, da se starim državnim štipendistom ne bo omogočil vstop v novi štipendijski sistem, ki omogoča višje štipendije, predvsem zato, ker se na drugi strani ravno tej skupini študentov ukinjajo otroški dodatki. Tako določene predhodne določbe, bodo povzročile situacije, ko bo nekdo, ki je socialno zelo ogrožen in spada v prvi dohodkovni razred, prejel enako višino štipendije, kot nekdo ki je najmanj za dva dohodkovna razreda višje od njega, vendar je štipendist po novem sistemu.

ŠOS se tudi sprašuje ali se MDDSZ zaveda v kakšnem položaju se znajde študent, ki mu ob povprečni državni štipendiji, t.j. 180 EUR, ukinejo 115 EUR otroškega dodatka, z novim Zakonom o malem delu, pa še onemogočijo, da bi si sam pridobil sredstva s študentskim delom, medtem ko tudi družina nima dovolj dohodkov, da bi lahko financirala tako veliko razliko.

Ukinjanje državne štipendije za študente na doktorskem študiju

Glede na to, da se je ukinil stari sistem financiranja podiplomskega študija, so nekateri študentje izgubili možnost pridobitve sofinanciranja, Zato ŠOS vidi možnost rešitve položaja teh študentov v štipendiranju. Uredba o sofinanciranju sicer predvideva 3 sheme sofinanciranja doktorskega študija, vendar ne zajema v vseh shemam popolnega kritja šolnine in denarne spodbude. ŠOS tako zagovarja, da bi bile štipendije namenjene študentov doktorskega študija, ki niso vključene v shemo financiranja, ki jim omogoča popolno kritje šolnine in denarne pomoči. Torej študentje, ki bi imeli zgolj delno financiran doktorski študij, morajo imeti možnost, da pridobijo tako Zoisovo kot državno štipendijo. Torej, da se koncept

sočasnega prejemanja štipendij ohrani tudi na 3. bolonjski stopnji. Pri tem ko zagovarjamo štipendiranje na 3. bolonjski stopnji, se pridružujemo tudi Nacionalnemu programu visokega šolstva, ki predvideva prejetje socialnih transferjev na tej stopnji, pri čemer ŠOS zagovarja, da naj ti socialni transferji, med njimi tudi štipendije, pripadajo tudi študentom, ki so vključeni v sheme delnega financiranja doktorskega študija.

4.3 KADROVSKE ŠTIPENDIJE

ŠOS na področju kadrovskega štipendij poudarja sledeče pomisleke in kritike:

- **povečanje administrativnega dela za delodajalce**
- **prenašanje celotnega kadrovskega štipendiranja na Javni sklad za razvoj kadrov in štipendiranja**
- **združevanje posrednega in neposrednega kadrovskega štipendiranja**
- **obvezna delovna praksa**

Povečanje administrativnega dela za delodajalce

Trenutno predlagan sistem kadrovskega štipendiranja v varianti A in B predpostavlja veliko več administrativnega dela za delodajalca, saj bo moral ta v primeru kadrovskega štipendiranja določene aktivnosti, kot so na primer priprava pogodb, prijava na javni razpis za sofinanciranje, mesečno izplačevanje, priprava zahtevkov, poročanje Javnemu skladu ali vodenje evidence, opravljati sam.

ŠOS zato meni, da mora biti sistem kadrovskega štipendiranja čim bolj poenostavljen in prijazen tako do delodajalca kot do štipendista. Trenuten predlog po mnenju ŠOS predstavlja preveliko obremenitev za delodajalca, ki lahko vodi do upada interesa kadrovskega štipendiranja. Želja ŠOS je stimulirati kadrovskega štipendiranja in v nadaljnjih letih tudi povečati njegov obseg, zato stremi k sistemu, ki bo v večji meri omogočal učinkovito razdeljevanje kadrovskega štipendij. Želi torej čim manj obremeniti delodajalca in sistemsko zagotoviti administrativno podporo. Zaradi tega ŠOS **ne podpira** omenjenih sprememb na področju štipendiranja in se zavzema, da se vso administrativno delo prenese od delodajalca in štipendista na izvajalca sofinanciranih kadrovskega štipendij.

Prenašanje celotnega kadrovskega štipendiranja na Javni sklad za razvoj kadrov in štipendiranja

V predlogu zakona sta torej predstavljeni varianta A, ki kot izvajalca sofinanciranja kadrovskega štipendij določa Regionalne razvojne agencije, in varianta B, ki nalaga vlogo izvajalca sofinanciranja kadrovskega štipendij Javnemu skladu za razvoj kadrov in štipendije.

ŠOS je preučil obe možnosti in prepoznal, da ima Regionalna razvojna agencija temeljne prednosti:

- večjo prepoznavnost potreb po kadrih v posamezni regiji
- neposredno sodelovanje z delodajalci in štipendisti, ki omogoča boljše komuniciranje
- spodbudo delodajalcem pri načrtovanju kadrov, glede na potrebe posamezne regije

- reševanje tekočih problemov, ki nastanejo v času štipendiranja bodisi na strani delodajalca, kot je primer odpovedi, likvidnostnih težav, ali stečaja, ali na strani štipendista
- promocijo kadrovskega štipendiranja
- spodbujanje regionalnega razvoja, s tem ko se omogoča mladim zaposlitev v domačem okraju

Javni sklad za razvoj kadrov in štipendije bi predstavljal centralizacijo postopkov podeljevanja kadrovskega štipendij v Ljubljani brez neposrednega stika z regijami, kar bi po mnenju ŠOS posledično pripeljalo do:

- manj podeljenih kadrovskega štipendij, saj Sklad nima povezave z regionalnim okoljem in regionalnimi delodajalci. RRA-ji imajo povezave z lokalnimi delodajalci tudi na drugih področjih, kar omogoča pretok informacij tudi glede kadrovskega štipendiranja.
- okornega in administrativno oteženega podeljevanja kadrovskega štipendij, saj ima Sklad že sedaj ogromno nalog, ki jih s trenutnimi kadri ne opravlja optimalno. RRA-ji zagotavljajo vso administrativno podporo tudi pri izbiri kandidatov za štipendiste in vodenju štipendijskega razmerja.

Združevanje posrednega in neposrednega kadrovskega štipendiranja

ŠOS podpira varianto A v predlogu Zakona o štipendiranju, torej združenje neposredne in posredne kadrovske štipendije in njeno podeljevanje preko Regionalnih razvojnih agencij.

Pregled neposrednega in posrednega kadrovskega štipendiranja v š.l. 2009/2010

Leto 2009/2010	Neposredno sofinanciranje kadrovskega štipendij	Posredno sofinanciranje kadrovskega štipendij
Razpisana sredstva v EUR	5.000.000,00	1.razpis: 3.000.000,00 2.razpis: 9.000.000,00
Število delodajalcev	154	1.razpis: 61 2.razpis: 230
Število podeljenih kadrovskega štipendij	340	1.razpis: 163 2.razpis: 451
Višina sredstev	1.223.500,00	1.razpis: 1.849.679,33 (287.506,07 EUR izvajanje dejavnosti podeljevanja štipendij) 2.razpis: 7.724.103,00 (1.285.560,00 EUR izvajanje dejavnosti podeljevanja štipendij)
Realizacija	Realizacija po razpisih za šolsko/študijsko leto 2007/2008 ter 2008/2009 je bila skupaj 700.260,00 EUR. Do odstopanja med načrtovanimi in realiziranimi sredstvi je prišlo predvsem zaradi prekinitev pogodbenega štipendijskega razmerja ter kritja izplačanih štipendij s predvidenimi v pogodbi o sofinanciranju.	V letu 2009 je bilo za izplačilo obveznosti iz razpisa JR RŠS 2008/2009 načrtovanih 2.500.000,00 EUR, od tega je bilo realiziranih 1.855.358,33 EUR oz. 74,21 %. Do razlike med načrtovanimi in realiziranimi sredstvi je prišlo predvsem zaradi spremenjene dinamike izplačil in manjšega števila štipendij od predvidenih.

Vir: Javni sklad za razvoj kadrov in štipendije

Stališče do obvezne delovne prakse

ŠOS podpira idejo o obvezni delovni praksi v času štipendijskega razmerja, vendar pa je štipendiste potrebno za to ustrezno nagraditi in pokriti stroške, ki nastanejo v času opravljanja delovne prakse, čeprav delodajalci štipendista podpirajo s kadrovskim štipendiranjem tudi v času, ko štipendist naj ne bi opravljal študijskih obveznosti. Pri tem pa je potrebno poudariti, da je študentski status podeljen za celotno leto in ne za krajši čas, študentova odgovornost in dolžnost pa je opravljanje študijskih obveznosti v celotnem letnem obdobju, saj so tudi počitnice »študijske« in študentu ne pripadajo kot čas počitka. Celotno študijsko leto je predvideno za opravljanje študijskih obveznosti. Glede na to je kadrovsko štipendiranje v tem času prav tako namenjeno obveznostim študenta. Zato ŠOS zagovarja, da se v zakonu o štipendiranju, vsaj določijo smernice za »nagrajevanje« štipendista, ki opravlja delovno prakso in sicer z pokritimi potnimi stroški prevoza na delo in prehrana, minimalna višina plačila za opravljeno delo.

Obvezna delovna praksa predstavlja dopolnilno dejavnost, za katero mora biti štipendist dodatno plačan. V tem pogledu ŠOS meni, da sta štipendist in delodajalec v štipendijskem razmerju enakopravna partnerja in se oba odločata vzpostavljati štipendijsko razmerje zaradi dolgoročnih koristi in investicije v razvoj. Študent se zaveže izbranemu študijskemu programu, opravljati študijske obveznosti in nadaljevati svojo kariero pri izbranem delodajalcu za vsaj enako dobo, kot je trajalo štipendijsko razmerje. Interes delodajalca pa je zagotavljanje lastnih kadrovskih potreb, ki mu bodo služile za izboljšanje poslovanja in za ustvarjanje (višje) dodane vrednosti in posledično dobička. Delodajalec pri štipendijskem razmerju zato vlaga v lastno dodano vrednost, od katere bo imel tudi največjo korist. Zato je pravično, da tudi v času štipendijskega razmerja delodajalec za opravljanje delovne prakse štipendista ustrezno izplača.

4.4 ZOISOVE ŠTIPENDIJE

ŠOS na področju Zoisovih štipendij poudarja sledeče pomisleke in kritike:

- poostreitev kriterijev za pridobitev
- višina Zoisove štipendije
- enotna višina Zoisove štipendije ne glede na raven izobraževanja
- ukinjanje dodatkov k Zoisovi štipendiji
- metodologija rangiranja
- ukinjanju Zoisove štipendije za podiplomske študente

Poostreitev kriterijev za pridobitev Zoisove štipendije

Glede Zoisovih štipendij se v predlaganemu Zakonu zgolj poostrejuje vstopni kriteriji (sočasno upoštevanje dveh kriterijev). Predlagani sistem predvideva:

- o kot izjemni dosežki se upoštevajo le še državna tekmovanja, ki so financirana iz proračuna;
- o ukinjajo se Zoisove štipendije za športne dosežke in Zoisove štipendije za športnike;

ŠOS meni, da naj se do vzpostavitve novega celovitega in primerne sistema Zoisovega štipendiranja ohrani stari sistem, vsaj glede vstopnih kriterijev in kriterijev ohranitve, saj s tem povzročamo preveč različic Zoisovih štipendistov in preveliko zmedo na tem področju.

Če bomo sedaj spreminjali sistem podeljevanja Zoisovih štipendij in nato ponovno čez eno leto, bo to pri študentih štipendistih povzročalo pravno negotovost, saj se sistem tako pogosto spreminja, da ne vedo, kakšne pravice in pod kakšnimi pogoji jim pripadajo. Ne pozabimo, da se je sistem Zoisovih štipendij nedavno spremenil z uveljavitvijo sedanjega in da imamo zato že sedaj znotraj Zoisovih štipendistov dve različni skupini. S temi spremembami bomo dobili novo, tretjo skupino Zoisovih štipendistov in s prenovo celotnega sistema Zoisovega štipendiranja nove upravičence. Na podlagi stika z študenti, pa opazamo, da imajo tudi štipenditorji, socialni centri in Javni sklad težave pri prehodu iz enega sistema Zoisovega štipendiranja v nov sistem, kar se kaže v velikem številu pritožb zaradi napačne uporabe zakonodaje, v okviru pritožb pa so te upoštevane izven zakonskih rokov.

ŠOS tako predlaga, da se naj za enkrat ohrani obstoječi sistem, saj se študentom tako zagotovi pravna varnost in gotovost glede pogojev vstopa in ohranitve štipendije. Področje se naj celovito preuredi, ko bodo izoblikovane konkretne ideje in rešitve za celovito prenovo Zoisovega štipendiranja.

Menimo, da s trenutnim predlogom po sočasnem izpolnjevanju dveh kriterijev samo grobo enostransko rešujemo vstopne kriterije in ne vzpostavljamo kvalitetnega sistema za spodbujanje dosežkov oz. nadarjenosti. Takšen ukrep bi prinesel močno znižanje prosilcev iz 1.400 letno na predpostavljeno 200. Področje definiranja nadarjenosti in vzpostavitve mentorstva ter sistema za nadarjene študente in dijake je potrebno urediti celovito.

Zavedamo se da je zmanjševanje Zoisovih štipendistov logičen proces v doseganju osnovnega namena teh štipendij, torej štipendiranje nadarjenih, vendar je na tem področju potrebna tudi prenova sistema odkrivanja nadarjenih in dela z nadarjenimi. Potrebno je ustvarjati možnosti za razvoj nadarjenosti, kar pa ni vedno in povsod odvisno od posameznika, ampak od šolskega okolja in mnogih drugih subjektivnih dejavnikov. S spreminjanjem zgolj vstopnih kriterijev in kriterijev ohranitve zanemarjamo ta dejstva in »kaznujemo« dijake oz. študente za nekaj, kar ni odvisno od njihove volje.

ŠOS podpira spremembe na področju Zoisovega štipendiranja v smeri nagrajevanja dosežkov, vendar menimo, da je trenuten ukrep preveč parcialen, da bi z njim lahko dosegli pozitivne učinke. Menimo, da je potrebna celovita prenova Zoisovega štipendiranja, zato brez celovitih sprememb na ostalih področjih Zoisovega štipendiranja zavračamo trenutni predlog o dodatnih vstopnih kriterijih.

Višina Zoisove štipendije

Trenutna višina Zoisove štipendije je določena na 100 EUR, kar predstavlja glede na podatek, da je bila povprečna štipendija za dijaka v preteklem šolskem letu 129 EUR in za študenta okrog 205 EUR, izredno znižanje višine štipendije.

ŠOS zahteva zvišanje Zoisove štipendije za šolanje v RS, za dijake na 120 EUR in študente na 1. in 2. bolonjski stopnji na 150 EUR in na 3. stopnji na 200 EUR.

ŠOS predlaga da se zviša Zoisova štipendija na 250 EUR za izobraževanje v tujini v primeru dijaka in 300 EUR v primeru študenta.

Enotna višina Zoisove štipendije ne glede na raven izobraževanja

V trenutnem predloga zakona je predvidena enotna višina Zoisove štipendije, ne glede na raven izobraževanja, kar se zdi ŠOS-u neprimerno, saj so stroški šolanja na različnih ravneh tudi zelo različni.

Ukinjanje dodatkov k Zoisovi štipendiji

Pri Zoisovi štipendiji se ukinejo naslednji dodatki:

- dodatek glede na dohodek v družini štipendista,
- dodatek za vrsto in področje izobraževanja,
- dodatek za učni oziroma študijski uspeh,
- dodatek za izobraževanje zunaj stalnega prebivališča,
- dodatek za štipendiste s posebnimi potrebami.

Kar močno znižuje višino Zoisove štipendije, medtem ko se dodatki nadomeščajo z možnostjo, da posameznik prejme namesto dodatka na dohodek državno štipendijo, namesto dodatka na vrsto in področje izobraževanja pa štipendije za deficitarne poklice, če jo bo ministrstvo podeljevalo.

Za socialni položaj posameznika je poskrbljeno preko državnih štipendij, zato tudi dodatki, ki se ukinjajo pri Zoisovih štipendijah imajo primerno nadomestitev pri državni štipendiji.

Vsekakor pa se je potrebno zavedati, da se zaradi ukinjanja dodatkov pri Zoisovi štipendiji le ta močno zniža in čeprav ni namenjena reševanju socialnega položaja, mora vseeno biti dovolj visoka, da spodbuja nadarjene dijake in študente pri njihovem nadaljnjem izobraževanju, v ospredju pa ni toliko vprašanje reševanje socialnega položaja kot doseganje vsaj delne neodvisnosti.

Metodologija rangiranja

Metodologija rangiranja je po novem postavljena nelogično. Metodologijo za rangiranje vlagateljev znotraj generacije in natančnejšo opredelitev izjemnih dosežkov iz četrtega odstavka tega člena bi po predlogu Zakona o štipendiranju določil minister za delo, družino in socialne zadeve v soglasju z ministrom za šolstvo in šport in ministrom za visoko šolstvo in znanost.

Pri tem se na ŠOS-u sprašujemo po smiselnosti tako strogih pogojih podeljevanja Zoisovih štipendij. Sklad RS za razvoj kadrov in štipendiranje je med pogoje za pridobitev Zoisove štipendije za leto 2010/2011 določil pogoj doseganja povprečne ocene⁴:

»Za pridobitev štipendije so morali vlagatelji doseči povprečno oceno vsaj 4,78 ali 30 točk pri splošni oziroma 21 točk pri poklicni maturi (zlata matura) ter 60 ali več točk na podlagi izjemnih dosežkov.«

»Povprečno oceno 4,92 (zaokroženo iz 4,916667 na dve decimaliki) dosežejo vlagatelji, ki so 9. razred OŠ zaključili na dvojezičnem področju in imajo tako v spričevalu dodatni obvezni predmet madžarščina. Pri tem so smeli taki vlagatelji imeti le en predmet ocenjen z oceno 4, ostale pa z oceno 5.«

⁴Javni poziv za dodelitev Zoisovih štipendij za šolsko/študijsko leto 2010/2011: <http://www.sklad-kadri.si/vsebinska.cgi?idspada=1207&jezik=slo>

»Zoisovo štipendijo za šolsko leto 2010/2011 za 1. letnik srednje šole bodo pridobili vlagatelji, ki so v 9. razredu OŠ dosegli povprečno oceno obveznih predmetov 4,92 ali več, ter tisti vlagatelji, ki so po merilu izjemnih dosežkov dosegli 10 ali več točk.«

Ukinjanju Zoisove štipendije za podiplomske študente

V nacionalnem visokoškolskem programu se za 3. študijsko stopnjo uvaja enotna shema financiranja študija in stroškov življenja posameznika za določeno število kandidatov. Za tiste, ki ne bodo vstopili v shemo, bo obdobje prejemanja socialnih transferjev tri leta ne glede na zaključek študija iz tega torej jasno izhaja, da bodo študentje ki ne bodo vključeni v shemo upravičeni tudi do štipendij za ta tri leta, kolikor predvidoma traja dr. študij. Ni pa zapisano, kako se naj bi to uresničilo.

Ne glede na socialni vidik pa doktorski študentje potrebujejo štipendije tudi zato, da bi lahko ta sredstva vlagali v izobraževanje: npr. že objava člankov in udeležbe na strokovnih dogodkih, literatura, razne članarine ipd. Tako da je potrebno upoštevati 2 vidika: socialni in izobraževalni, iz ravno slednjega ŠOS zagovarja, da se ohranijo Zoisove štipendije tudi na 3. bolonjski stopnji.

Zoisove štipendije bi študentje na 3. bolonjski stopnji pridobili glede na nadaljevanje študija v naslednji letnik, torej če so opravili obveznosti in nadaljujejo na višji stopnji, saj na nekaterih doktorskih študijih ni številčnih ocen in ni možno izračunati povprečja ocen.

4.5 ŠTIPENDIJE ZA DEFICITARNE POKLICE

ŠOS pozdravlja uvedbo dodatne spodbude štipendije za deficitarne poklice, vendar pri tem opozarja na pravilno implementacijo tega mehanizma, ki podpira in spodbuja študij deficitarnih smeri. Pri načrtovanju tega mehanizma je potrebno začrtati jasne smernice, ki kasneje ne bodo dovoljevale diskriminacije študentov glede na smer študija. ŠOS pozdravlja možnost štipendiranja za deficitarne poklice kot podporo študentov, ki v času študija izberejo študijski program, ki se v trenutnem obdobju ter v srednjeročni in dolgoročni prihodnosti lahko označi za deficitarnega in ga lahko s pomočjo državnega štipendiranja zagotovimo za slovensko gospodarstvo.

ŠOS meni, da se lahko štipendije za deficitarne poklice izkoristijo v obliki podpornega mehanizma kadrovskemu štipendiranju v primerih kot so pričujoča finančna in gospodarska kriza. Takrat država prevzame financiranje štipendistov, ki so se jim podjetja zaradi finančnih težav morala odreči. Prav tako se lahko deficitarno štipendiranje v dogovoru s predstavniki delodajalcev⁵ in raziskovalnih sfer opredeli za določena prioriteta področja.

- ŠOS v tem pogledu ugotavlja, da tretja alineja prvega odstavka 47. člena, ki predvideva sočasno prejemanje kadrovske štipendije oz. določa, da kandidati ne morejo pridobiti deficitarne štipendije, če ne najdejo delodajalca, ki bi jim lahko podelil kadrovske štipendije, predstavlja nedoslednost. ŠOS dvomi o primernosti dokazovanja prosilca, da ni prejel kadrovske štipendije, v kolikor je bila ta na voljo. Za to področje ŠOS meni, da zastavljen način dokazovanja ni primeren, saj ministrstvo

⁵ Gospodarska zbornica Slovenije je že opravila vrsto posvetov in v gradivu »Tri resnice in sedem potez za tehnološki preboj Slovenije« opredelila prioriteta področja (2008: 33): http://www.gzs.si/slo/storitve/politike_in_zakonodaja/stalisca_gzs/42109

ne zagotavlja pogojev na kakšen način, bi posameznik to lahko dokazoval in tako dopušča preveliko diskrecijsko pravico štipenditorjem, kar lahko vodi v pravno negotovost.

ŠOS zagovarja štipendije za deficitarne poklice in tudi sočasno prejemanje omenjenih in kadrovskih. Vendar izraža resne pomisleke o tem, kako bo se bo uresničevalo dokazovanje možnosti prejemanja kadrovske štipendije. ŠOS zato predlaga, da se to izloči iz pogojev za prejemanje štipendije za deficitarne poklice.

4.6 NAMENSKE ŠTIPENDIJE

ŠOS podpira ohranitev možnosti namenskih štipendij. Te se v skladu s predpisi resornih ministrstev, ki urejajo posamezno področje namenskega štipendiranja, izplačujejo v obliki štipendij za različna področja kulture in umetnosti, športnih in drugih štipendij.

4.7 SOČASNO PREJEMANJE RAZLIČNIH VRST ŠTIPENDIJ

Glede določitve višine štipendije na 400 evrov, pri kateri se začne zmanjševati delež državne štipendije, ŠOS meni, da ni določena na podlagi realnih izračunov, zato bo potrebno to mejo dodatno določiti. Poleg te meje je potrebno spremljati tudi minimalno določene zneske, ki so določeni že pri višini sredstev za minimalne življenjske stroške. ŠOS meni, da se tudi študentom lahko priznajo minimalni življenjski stroški v višini, ki jo ocenjuje prav MDDSZ, in sicer v višini 562 EUR.

5. KOMENTARJI NA POSAMEZNE ČLENE

Komentar na 1. člen

Predlagamo, da se besedilo prvega člena spremeni tako, da se za besedno zvezo »pogoje za pridobitev« doda besedo »štipendije«.

Obrazložitev: Zaradi večje jasnosti člena.

Komentar na 2. člen (namen zakona)

»Štipendije so namenjene spodbujanju izobraževanja in doseganju višje izobrazbene ravni upravičencev, vzpostavljanju enakih možnosti za izobraževanje, spodbujanju kadrovskega štipendiranja, štipendiranja za deficitarne poklice, štipendiranja za mednarodno mobilnost, spodbujanju odgovornosti upravičencev za šolanje in študij ter pri izbiri izobraževalnega programa, krajšanju dobe izobraževanja in izboljšanju zaposljivosti.«

ŠOS želi, da se dikcija preoblikuje, in sicer da se **izloči** »ter pri izbiri izobraževalnega programa«.

Obrazložitev: Štipendist nosi odgovornost za šolanje oz. študij, nemogoče pa je od dijaka oz. bodočega študenta zahtevati, da bo izbral pravo smer študija. Glede na to, da tudi sam Zakon o visokem šolstvu omogoča prepis študenta, torej priznava morebitno napačno izbiro izobraževalnega programa, bi to moral dopuščati tudi Zakon o štipendiranju.

Vprašanje 1: Na kakšen način se spodbuja odgovornost upravičencev za šolanje in študij v Zakonu o štipendiranju?

Komentar na 3. člen

Predlagamo, da se v tretji alineji zaradi večje jasnosti za besedno zvezo »pravico do štipendije« doda besedna zveza »po tem zakonu«.

Obrazložitev: Zaradi večje jasnosti člena.

Komentar na 4. člen

Predlagamo, da se spremeni vrstni red in se združi štipendije, ki se podeljujejo letno, tako da bi se uporabila dikcija »štipendije iz prve do pete alineje drugega odstavka«.

Obrazložitev: Zaradi lažjega navajanja štipendij, ki se podeljujejo vsako leto in štipendij, ki se ne podeljujejo letno, v nadaljevanju besedila.

Komentar na 5. člen (viri financiranja)

Peti člen predloga Zakona o štipendiranju predvideva združevanje sredstev za štipendije, pri čemer bi se iz istega »proračunskega sklada« financirale vse štipendije.

ŠOS **ne podpira** združevanja sredstev za štipendije, temveč zagovarja, da se področje zakonsko reši tako, da se dopušča **prerazporejanje sredstev** iz ostalih postavk s prigrisativjo Študentske organizacije Slovenije in ostalih vpletenih socialnih partnerjev.

ŠOS zato zahteva vzpostavitev preglednosti pri sistemu financiranja, saj bo že združevanje postopkov in sredstev za neposredno in posredno kadrovske štipendiranje v enotni sistem sofinanciranja kadrovske štipendij pripeljalo do združevanja različnih virov financiranja:

- ŠOS zahteva vzpostavitev sledenja različnim vrstam virov, ki bodo združeni na proračunskem skladu ministrstva. Preverljiv mora biti izvor sredstev in ob posledičnem prerazporejanju sledljivost ter realizacija porabe posameznih sredstev.
- ŠOS je mnenja, da naj bodo le sredstva ESS podvržena pravilom ESS. Za ostala sredstva naj se v polni meri realizira načelo odprave administrativnih ovir za mikro in mala podjetja. V tem pogledu ŠOS teži k razbremenjevanju opravil in administrativnih postopkov, ki bi jih pri štipendiranju imeli delodajalci. V tem pogledu se ŠOS nanaša tudi na 23. in 25. člen.
- ŠOS zahteva »giblivo« vendar »soglasno« prerazporejanje sredstev med različnimi viri, ki jih določa drugi odstavek 5. člena.

Peti člen Zakona o štipendiranju bi bil primerno zapisati tako, da se definirajo viri posameznih vrst štipendij, temu pa se doda odstavek, ki bi definiral, da se lahko posamezne štipendije financirajo tudi iz ostalih navedenih virov s soglasjem socialnih partnerjev oz. Študentske organizacije Slovenije. Torej je potrebno zakonsko urediti, da je dovoljeno prenašanje sredstev med posameznimi vrstami štipendij. Tako bi lahko v primeru kadrovske štipendije Ministrstvo za delo, družine in socialne zadeve v primeru izkazane večje potrebe po kadrovske štipendiranju dodelilo dodatna sredstva v obliki aneksa k pogodbi za dodelitev sredstev, kar se v preteklosti ni dogajalo, saj se od leta 2007 naprej za kadrovske štipendiranje namenjuje le sredstva Evropskega socialnega sklada.

Komentar na 6. člen

Predlagamo da se v 2. odstavku 6. člena doda beseda »pristojno«, saj se s tem jasneje določi katero ministrstvo je odgovorno.

Predlog zapisa člena:

*»Dokument iz prvega odstavka tega člena pripravi **pristojno** ministrstvo, v soglasju s **pristojnimi** resornimi ministrstvi«.*

Komentar na 9. člen

V Zakonu o štipendiranju 9. člen določa starostno omejitev za prejemanje vseh vrst štipendij razen kadrovske in namenske štipendije. Poudarjamo, da ta omejitev ni v skladu z Nacionalnim programom visokega šolstva, ki si prizadeva, da bi študent prejel socialne transferje kadarkoli za določeno število let. Nacionalni program visokega šolstva si prizadeva

za vzpostavitev sistema, v katerem bi posameznik imel pravico do plačila štirih let izobraževanja na prvi stopnji študija **kadarkoli** v življenju.

V teh štirih letih naj bi študentom pripadale tudi vse ostale socialne pravice, torej štipendije, subvencije za prehrano, prevoze, bivanje ipd. ŠOS je svoje mnenje glede neuskkljenosti Zakona o štipendiranju in nacionalnega programa za visoko šolstvo že opredelil v četrti točki četrtega poglavja.

Vprašanje 2: Ali starostna omejitev 28 let opredeljuje, da le do tega leta lahko šolajoči prejema štipendijo ali opredeljuje, da se mora do takrat vpisati na visokošolski program, kot je veljalo do sedaj?

Vprašanje 3: Zakaj se upošteva starostni pogoj pri štipendijah za deficitarne poklice, medtem ko se pri sofinanciranih kadrovskih štipendijah ne upošteva, če gre za vsebinsko enak namen štipendiranja?

Vprašanje 4: Ali se namerava Zakon o štipendiranju prilagoditi nacionalnemu programu visokega šolstva in zagotoviti štipendije ne glede na starost prosilca in tudi v primeru nezveznega izobraževanja?

Komentar na 10. člen

Predlagamo spremembo trenutnega 10. člena osnutka Zakona o štipendiranju tako, da bo le ta skladen s pravom Evropske unije. Osnutek Zakona o štipendiranju v trenutnem besedilu krši 12. člen Uredbe Sveta št. 1612/68 (EGS) z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti ter ni v skladu s sodno prakso Sodišča evropskih skupnosti, predvsem ne z odločbo *Carmina di Leo v. Land Berlin* (C-308/98)⁶, saj diskriminira slovenske študente v škodo otrok delavcev, državljanov drugih držav članic EU (v nadaljevanju: DČ), pri pogojih za pridobitev štipendije za študij v tujini.

Relevantni pravni akti EU

12. člen Uredbe določa: »Otroci državljana države članice, ki je zaposlen ali je bil zaposlen v drugi državi članici, imajo pravico dostopa do sistema splošnega izobraževanja, vajeništva in poklicnega usposabljanja pod enakimi pogoji kot državljani te države, če prebivajo na njenem ozemlju.«

To pomeni, da v kolikor država članica omogoča svojim državljanom možnost štipendije za študij v tujini, mora omogočiti enako tudi otrokom delavcev drugih državah članicah, ki delajo ali so delali v tej državi članici.

---

⁶ SES je v zadevi *Carmina di Leo v. Land Berlin* odločilo: »Article 12 of Regulation No 1612/68 lays down a general rule which, in matters of education, requires every Member State to ensure equal treatment between its own nationals and the children of workers who are nationals of another Member State established within its territory. Accordingly, where a Member State gives its nationals the opportunity to obtain a grant in respect of education or training provided abroad, the child of a Community worker must enjoy the same advantage if he decides to pursue his studies outside the host State.«

Osnutek novega Zakona o štipendiranju trenutno v 10. členu določa, da lahko upravičenci iz prve alineje 8. člena (državljeni Republike Slovenije s prebivališčem v Republiki Sloveniji) tega zakona ob izpolnjevanju pogojev po tem zakonu pridobijo štipendijo za izobraževanje v tujini, če se izobražujejo na izobraževalni ustanovi, ki je v skladu s predpisi države izobraževanja akreditirana za izvajanje javnoveljavnega (akreditiranega) izobraževalnega programa za pridobitev izobrazbe.

Iz tega izhaja, da lahko štipendijo za študij v tujini pridobi zgolj državljan Republike Slovenije, ne pa tudi študent, otrok delavca druge DČ, kar je v nasprotju z 12. členom Uredbe in odločbo SES v zadevi *Carmina di Leo v. Land Berlin*.

Primer:

Nemški državljan je zaposlen v Republiki Sloveniji in njegov otrok bi rad pridobil štipendijo za študij v tujini (za študij v Italiji) po slovenskem Zakonu o štipendiranju. Po trenutnem besedilu Zakona o štipendiranju to ni izvedljivo. Po trenutnem besedilu 10. člena tuji državljan (sin oziroma hčerka delavca v Sloveniji) ne more pridobiti štipendije za študij v tujini, saj so do te štipendije upravičeni le slovenski državljani.

Predlagana sprememba

Predlagamo, da se 10. člen osnutka ZŠtip spremeni tako, da imajo slovenski državljani ter državljani drugih držav članic EU, katerih starši delajo ali so delali v Sloveniji enake pogoje oziroma so izenačeni pri pridobitvi štipendije za študij v tujini (glej predlog člena zgoraj).

Pri opredelitvi pogojev opozarjamo, da je treba pred spremembo nujno preveriti, ali obstajajo še druge odločbe Sodišča evropskih skupnosti, ki bi bile relevantne za urejanje teh vprašanj, ter opozarjamo, da je potrebno, upoštevajoč pravne akte EU, preprečiti t.i. štipendijski turizem.

Zapis novega člena:

10. člen (izobraževanje v tujini)

(1) Če ta zakon tako določa, lahko upravičenci iz prve, tretje in četrte alineje 8. člena tega zakona, ob izpolnjevanju pogojev, pridobijo štipendijo oziroma posojilo za študij po tem zakonu za izobraževanje v tujini, če se izobražujejo na izobraževalni ustanovi, ki je akreditirana v skladu s predpisi države izobraževanja za izvajanje javnoveljavnega (akreditiranega) izobraževalnega programa za pridobitev izobrazbe.

IV. POGOJI ZA PRIDOBITEV POSAMEZNIH VRST ŠTIPENDIJ, VIŠINA ŠTIPENDIJE IN DODATKI K ŠTIPENDIJI

DRŽAVNE ŠTIPENDIJE

Komentar na 11. člen

ŠOS zavrača ukinjanje državnih štipendij za dijake in opozarja, da se z ukinitvijo državnih štipendij za mladoletne šolajoče osebe povečuje odvisnost dijakov od družine. Želimo opozoriti, da je to posebej problematično, kadar v družini vladajo slabi odnosi ali nastopajo celo kršitve otrokovih pravic.

Vprašanje 5: *Ali lahko ŠOS pridobi podatke o številu dijakov, ki so spadali v posamezen dohodkovni razred glede na dohodke družine in o višini povprečne državne štipendije v posameznem razredu?*

Vprašanje 6: *Ali ima Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve vsaj približno oceno, koliko polnoletnih dijakov in študentov se bi naj uvrstilo v posamezen razred, predvsem v prvi razred?*

Vprašanje 7: *Kolikšna je približna ocena števila študentov v posameznem dohodkovnem razredu glede na predlagano novo lestvico?*

ŠOS zavrača ukinjanje štipendij za študente doktorskega študija, saj meni da mora vsak študent, ki je socialno ogrožen prejemati tudi državno štipendijo, ne glede na njegovo raven izobraževanja.

ŠOS predlaga, da posameznik prejema državno štipendijo za čas trajanja doktorskega študija.

Višina državne štipendije za doktorski študij, naj bo sorazmerna državnim štipendijam na 1. in 2. bolonjski stopnji, pri čemer bi študent prejemal še nek dodatek za doktorski študij.

Ta dodatek bi študentu kril razne stroške povezane z izdajo znanstvenih člankov, udeležbe na konferencah, strokovne posvete, razne okrogle mize, oz. dejavnosti, ki so potrebne za dokončanje njegove doktorske disertacije. Glede na to, da je v uredbi za financiranje doktorskega študija v ta namen namenjeno 2500 EUR enkrat v času doktorskega študija, predlagamo to višino, porazdeljeno na 3 leta in v mesečnem izplačilu bi ta dodatek znašal okoli 70 EUR.

Komentar na 13. člen

ŠOS je mnenja da je obstoječi dodatek za oddaljenost **prenizek**, pri čemer je potrebno upoštevati, da imajo študentje in dijaki, ki bivajo v univerzitetnem središču, stroške s prihodom in odhodom v univerzitetno središče. Opomniti je tudi potrebno, da se prejemnikom državnih štipendij ukinja 17 % subvencije za prevoz, kar je razlog več, da je potrebno primerno zvišati dodatek za oddaljenost.

Pri tem ŠOS dodaja, da je glede na podatke vpisa za študijsko leto 2010/2011 za tri univerzitetna mesta okvirno število socialno ogroženih študentov sledeče:

Tabela: Število socialno ogroženih študentov glede na oddaljenost od univerzitetnega središča

Oddaljenost socialno šibkih študentov v km od univerzitetnega središča v Sloveniji	Število teh študentov
0 – 30	10.634
30 – 90	11.609
90 - 120	1.854
120 – 150	753
150 – 210	451
Nad 210	527

ŠOS predlaga dve varianti: A in B

VARIANTA A

Študent dobiva dodatek za bivanje in občasni prevoz ALI samo dodatek za prevoz

Po tehtnem premisleku je ŠOS mnenja, da je najpravičnejše, da se dodatek za oddaljenost še vedno razdeli na:

- dodatek za bivanje in občasni prevoz ali
- dodatek za redni prevoz, kjer sprejmemo lestvico s strani MDDSZ

Dodatek za bivanje in občasni prevoz

ŠOS predlaga, da se dodatek za bivanje in občasni prevoz izplača v višini **85,13 EUR**, k temu pa bi se še prišteli stroški občasnega prevoza. Predvideva se, da se posamezni dijak oz. študent ob koncu študijskega tedna vrača v kraj stalnega prebivališča. Pri tem se predpostavlja, da torej dijak oz. študent opravi 8 voženj mesečno.

K dodatku za bivanje v višini 85,13 EUR bi se prištel še dodatek za občasni prevoz po naslednji lestvici:

Tabela: Višina dodatka za bivanje in prevoz⁷

Oddaljenost v km	Višina dodatka	SKUPAJ
nad 5 do 20	20	105,13
nad 20 do 50	30	115,13
nad 50 do 100	40	125,13
nad 100 do 150	50	135,13
nad 150	70	155,13

ALI

⁷ Pri prevozu so dodatki določeni na predpostavki, da se z dodatkom pokrije vsaj 60% stroškov, ki jih imajo dijaki oz. študentje s prevozom v primeru bivanja v dijaške oz. študentskem domu.

Dodatek za redni prevoz

Dodatek za redni prevoz: ostane lestvica MDDSZ

Oddaljenost v km	Višina dodatka
nad 5 do 20	30
nad 20 do 50	60
nad 50 do 100	85
nad 100 do 150	110
nad 150	130

Torej prejemnik državne štipendije, bi lahko tako se odločil za bivanje in v tem primeru prejemal dodatek, ki mu krije bivanje in občasni prevoz oz. bi v primeru, da je vozač, prejemal dodatek za redni prevoz.

VARIANTA B

Samo dodatek za oddaljenost

ŠOS predlaga naslednjo razporeditev in višino dodatka za prevoz:

Oddaljenost v km	Višina dodatka
nad 5 do 20	50 (prej 30)
nad 20 do 50	80 (prej 60)
nad 50 do 100	110 (85)
nad 100 do 150	130 (110)
nad 150	150 (130)

Pri določanju višine dodatka, ki bi krije stroške bivanja in prevoza, je potrebno poudariti problematiko pomanjkanja študentskih postelj in s tem povezanim dejstvom, da nimajo vsi socialno ogroženi študenti možnosti bivanja v cenejših študentskih sobah in so tako prepuščeni prostemu trgu.

Problematika nezadostnih študentskih postelj in premajhnega števila subvencij

ŠOS želi na tem mestu izpostaviti tudi veliko problematiko študentov, ki izpolnjujejo pogoje za bivanje v študentskem domu, vendar jim zaradi premajhnih kapacitet ni omogočena vselitev z začetkom študijskega leta. Omenjeni študentje so primorani v času, ko čakajo na sprostitev sobe v študentskem domu, iskati študentsko sobo na prostem trgu, ostanejo pa tudi brez možnosti subvencije, saj so že oddali vlogo za študentski dom.

Število študentov, ki so izpolnjevali pogoje za bivanje v študentske domu, vendar niso imeli možnosti vselitve:

	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Ljubljana	4.328	4.392	3.448	3.529
Maribor	575	410	482	435
Koper	358	429	206	221

VIR: Študentski domovi Ljubljana, Študentski domovi Maribor, Univerza na primorskem

V Ljubljani je v šolskem letu 2009/2010 približno **19.500** študentov ostalo brez subvencije in izpostavljenih trgu. V Mariboru je okrog **10.500** študentov, za katere ni prostora v študentskih domovih, na voljo pa je le **200** subvencij za bivanje pri zasebnikih. Zasebnemu trgu je na Univerzi na Primorski neposredno izpostavljenih **3300** študentov.

Stroški bivanja študenta se razlikujejo glede na to, ali študent biva v študentskem domu ali je izpostavljen trgu kot najemnik pri zasebniku. Seveda je višina stroškov odvisna tudi od posameznega univerzitetnega središča. Stroški bivanja pri zasebnikih so skoraj dvakrat višji kot v študentskem domu.

Z vsem omenjenim želi ŠOS izpostaviti, kako pomembno je pri izgradnji štipendijske politike upoštevati te okoliščine. Potrebno je res temeljito premisliti in spoznati, da trenutni predlog dodatka za oddaljenost v premajhni meri krije stroške bivanja in prevoza študentov.

V zvezi z 4. odstavkom 4. člena in določanjem oddaljenosti od stalnega prebivališča in kraja izobraževanja ŠOS želi, da se v podzakonskem aktu doda, da se oddaljenost ugotavlja od stalnega prebivališča do prostorov izobraževalne ustanove, kjer se izvaja izobraževalna dejavnost.

Obrazložitev: Velikokrat so prometne povezave lahko zelo slabe in ima štipendist dodatne stroške, da pride do mesta javnega prevoza.

Komentar na 14. člen

V 11. delovnem osnutku z dne 8.10.2010 je Ministrstvo za delo, družine in socialne zadeve predvidelo dva različna razreda in dva različna dodatka za uspeh, in sicer:

- 200 EUR za dijaka, ki je dosegel povprečno oceno najmanj 4,0 oz. študenta, ki je dosegel povprečno oceno najmanj 8,0
- 300 evrov za dijaka, ki je dosegel povprečno oceno 4,5 oz. študenta, ki je dosegel povprečno oceno najmanj 9,0.

Kasneje se je ta predlog umaknil iz osnutka Zakona o štipendiranju, ki je bil dan 13.10.2010 v javno obravnavo. Po novem predlogu bi tako posamezen dijak ali študent, ki bi presegel povprečno oceno 4 oz. 8, prejel dodatek za uspeh v višini 200 EUR, v enkratnem znesku.

ŠOS je mnenja, da je omenjeni dodatek za uspeh prenizek in da je potrebno oblikovati več različnih razredov z različnimi dodatki za uspeh, saj bi s tem v večji meri stimulirali posameznika k doseganju višje povprečne ocene.

ŠOS predlaga naslednjo višino dodatka za uspeh za študente:

Povprečna ocena	Letni znesek	Mesečni znesek
8,00 – 8,49	200€	16,66
8,50 - 8,99	260€	21,66
9,00 – 9,49	350€	29,16
9,50 – 10,00	480€	40

ŠOS predlaga naslednjo višino dodatka za uspeh za dijake:

Povprečna ocena	Letni znesek	Mesečni znesek
4,00 – 4,24	200€	16,66
4,25 - 4,49	260€	21,66
4,50 – 4,74	350€	29,16
4,75 – 5,00	480€	40

S vzpostavitvijo več razredov z različnimi višinami dodatkov za uspeh bi posameznika veliko primerneje nagradili za njegovo uspešnost. V trenutnem predlogu se študentu s povprečjem nad 8 odmeri dodatek v enaki višini kot študentu, ki ima povprečje 10, čeprav se njuno povprečje razlikuje za kar dve oceni, torej predlagani sistem dodatka za uspeh ni pravičen.

Predlagamo, da se dodatek za uspeh izplačuje **mesečno** in ne ob koncu študijskega leta, saj tako posameznemu dijaku in študentu omogoča sprotno kritje stroškov, kar lahko pripomore k njegovi večji uspešnosti. Pri tem pa se naj upošteva **povprečje ocen predhodnega šolskega oz. študijskega leta**, razen v primeru, ko se dodatno določi, da posamezniku ob prehodu iz srednješolskega v visokošolsko izobraževanje pripada dodatek za uspeh tudi v prvem letniku oz. da se zagotovi izvajanje tega člena.

V zvezi z določanjem upoštevanja povprečja ocen, predlagamo naslednji zapis:

Dodatek za uspeh

(odstavek 1) Pri zaključnem razredu osnovne šole in dijakih se učni uspeh določi tako, da se upošteva povprečje ocen vseh predmetov v preteklem šolskem letu.

(odstavek 2) Pri študentih se študijski uspeh določi tako, da se izračuna povprečje vseh številčno izraženih ocen, doseženih od 1. oktobra do 30. septembra v preteklem študijskem letu. Če je v navedenem obdobju študent opravil manj kot tri izpite, se poleg ocen teh izpitov upoštevajo tudi vse ocene iz predhodnega študijskega leta.

(odstavek 3) Pri študentih prvega letnika prve bolonjske stopnje se učni uspeh določi tako, da se izračuna povprečje ocen vseh predmetov v zadnjem letniku srednješolskega izobraževanja. Pri študentih prvega letnika druge bolonjske stopnje se študijski uspeh določi na način določen v odstavku 2.

PREDLAGANA LESTVICA dodatka za uspeh in njen finančni učinek

Pripravili smo izračune finančnega učinka trenutnega sistema štipendiranja z vidika dodatka za uspeh, ga primerjali z novim sistemom in predlogom MDDSZ za višino dodatka ter z našim predlogom. Izračun je narejen na podlagi predpostavke, da za Zoisove štipendiste veljajo stari pogoji, kjer ni novih prejemnikov dodatka za uspeh med Zoisovimi štipendisti, in da se poveča število državnih štipendistov v skladu z IER simulacijo.

Višina sredstev za dodatke za uspeh pri Zoisovih in državnih štipendijah⁸

Dodatek za uspeh	število Zoisovih štipendistov	Višina sredstev v EUR I	število državnih štipendistov	Višina sredstev v EUR II
Brez	3891	0	35948	0
najmanj 4,1 oz. 8,1	557	136754,64	1204	295606,08
najmanj 4,5 oz. 9,0	2944	1332572,16	3046	1378741,44
Skupaj	7392	1469326,8	40198	1674347,52
SKUPAJ (I + II)	3.143.674,32 EUR 7751 prejemnikov dodatka na uspeh (pri Zoisovih 3501 in pri državni 4250)			

⁸ Na podlagi podatkov posredovanih s strani MDDSZ in ob upoštevanju, da je posamezen dijak/študent pridobil dodatek za uspeh pri Zoisovi štipendiji in državni štipendiji v višini:

-20,46 EUR/mesec za povprečno oceno najmanj 4,5 oz. 8,1

-37,72 EUR/mesec za povprečno oceno najmanj 4,5 oz. 8,5

Finančni učinek predlaganega dodatka za uspeh (200 EUR)

Dodatek za uspeh	število Zoisovih študentov	Višina sredstev v EUR I	število državnih študentov	Višina sredstev v EUR II
Brez	3891	0	38649	0,00
najmanj 4,1 oz. 8,1	557	136754,64	1294	258890,85
najmanj 4,5 oz. 9,0	2944	1332572,16	3275	654968,05
Skupaj	7392	1469326,8	43218	913858,90
SKUPAJ (I + II)	2.383.185,70 EUR 8070 prejemnikov dodatka (pri Zoisovih 3501 in pri državni 4569)			

Glede na izračune bi tako bilo namenjenih 760.488,62 EUR MANJ za dodatke za uspeh, število prejemnikov dodatka za uspeh pa bi se povečalo za 319 prejemnikov ob predpostavki, da bo 10.376 več državnih študentov in 6.652 študentov manj za dijake.

Finančni učinek predloga ŠOS za dodatek za uspeh

Dodatek za uspeh	število državnih študentov	Višina sredstev v EUR II
brez	38.649	0,00
8,00-8,49	1.294	258890,85
8,50-8,99	1.625	422500,00
9,00-9,49	1.625	568750
9,5-10,00	25	12000
SKUPAJ državne	43.218	1.262.140,85
SKUPAJ	2.731.467,65	

Če predpostavljamo, da se poveča število državnih študentov in da se ohrani razmerje tistih, ki prejmejo dodatek, ter na podlagi preteklih podatkov predvidevamo, da se v prvi razred glede na povprečno oceno uvrsti enak delež kot predhodno leto, da je 25 študentov, ki so se uvrstili med najboljših 5 % in da imajo ti povprečje nad 9.5, ter preostale študente enakovredno razdelimo v dva razreda, bi se za dodatke za uspeh pri državnih študentih namenilo 1.262.140,85 EUR oz. 348.281,95 EUR več kot je predlog MDDSZ oz. bi se namenilo 412.206,67 MANJ SREDSTEV, kot se je namenilo v preteklosti za dodatke za uspeh, predvsem na račun večjega števila razredov.

Zaradi tega je ŠOS mnenja, da je predlog tudi finančno izvedljiv. Zavzema se za vzpostavitev predlagane lestvice za dodatek za uspeh, saj meni, da je predlagana nestimulativna, hkrati pa se ŠOS zavzema za mesečno izplačevanje dodatka za uspeh.

Komentar na 15. člen

V 2. odstavku 15. člena je določeno, da Univerze odločajo o tem, kdo ima status študenta s posebnimi potrebami, pri čemer je treba izpostaviti, da to določata že Zavod RS za šolstvo in šport in ZPIZ.

Vprašanje 8: *Sprašujemo se, ali je smotrno, da se to področje ureja tudi na Univerzah in da se stvari podvajajo?*

KADROVSKE ŠTIPENDIJE

Komentar na 19. člen (varianta A)

V zvezi z 2. odstavkom 19. člena je potrebno najti primernejšo definiranje deficitnih področij, kar smo ugotovili tudi na 1. delovni skupini Sveta Vlade za študentska vprašanja. Treba je torej nadomestiti izraze kot so naravoslovje, tehnika in medicina z bolj primernimi.

ŠOS zagovarja, da se delež sofinanciranja kadrovske štipendije za deficitna področja določi v višini 80 % dodeljene kadrovske štipendije.

Komentar na 21. člen (varianta A)

ŠOS predlaga, da se določi, da višina kadrovske štipendije, ki jo delodajalec podeljuje posameznemu upravičencu, ne sme biti nižja od **150 evrov**.

Komentar na 16. člen po varianti B

ŠOS zavrača starostni pogoj za pridobitev kadrovske štipendije tako v določanju spodnje kot tudi zgornje starostne meje.

Komentar na 26. člen

V zvezi s poskusno dobo ŠOS predlaga, da se štipendistu pokrijejo vsaj stroški, ki nastanejo v povezavi z opravljanjem poskusne dobe, torej potni stroški in malica. Štipendist sicer res prejema štipendijo 12 mesecev na leto, vendar je ta namenjena pokritju stroškov izobraževanja in ne opravljanja delovne prakse. ŠOS se zavzema, da se določi tudi, da lahko posamezen delodajalec svojega štipendista plača za opravljanje poskusne dobe.

ŠOS predlaga, da se poskusna doba opravlja strnjeno v enem mesecu, medtem ko se naj omogoči tudi možnost opravljanja delovne prakse, ki ne bi bila nujno strnjena, seveda na podlagi medsebojnega dogovora med štipendistom in delodajalcem.

Predlagamo da se 25. členu doda odstavek:

(2) Delovno prakso iz druge alineje prejšnjega odstavka štipendist lahko opravi kadarkoli v času celotnega šolskega oziroma študijskega leta, pri čemer mora biti na koncu seštevka opravljenih ur pri delodajalcu enako enomesečnemu polnemu delovnemu času po zakonu, ki ureja delovna razmerja, glede na to, koliko časa traja delovna praksa.

Oziroma, naj se smiselno oblikuje novi člen zakona.

Obrazložitev: ŠOS je mnenja, da je potrebno te stvari opredeliti, da pozneje ne bo prihajalo do napačnih interpretacij zakona.

Komentar na 27. člen

Prvi odstavek 27. člena določa, da mora delodajalec, ki štipendira štipendista, skleniti pogodbo o zaposlitvi za toliko časa, kot je trajalo sofinanciranje tega štipendista, pri čemer bi ŠOS predlagal, da se delodajalec in štipendist medsebojno dogovorita o dobi zaposlitve, ki je lahko tudi krajša od dobe sofinanciranja. V primeru, da se delodajalec in štipendist ne moreta sporazumeti o trajanju te dobe s pogodbo o kadrovske štipendiji in tega tudi izrecno ne zapišeta v pogodbi o kadrovske štipendiji ali v obliki aneksa, se določi, da zaposlitev traja toliko časa kot je trajalo sofinanciranje.

S tem bi olajšali prehod štipendista od enega delodajalca k drugemu, obveznost štipendista pa bi bila, da traja njegova delovna doba toliko časa kot njegovo štipendiranje, pri tem pa ne bi bil vezan na enega delodajalca. Ta predlog je smiseln tudi iz vidika sofinanciranja kadrovskega štipendiranja, saj je glavni namen kadrovskega štipendiranja povezovanje človeških virov in zaposlovalne sfere. Če torej delodajalec opazi, da svojega kadra ne bo potreboval toliko časa, kot ga je štipendiral oz. bi ga zaposlil za krajše obdobje, bi mu bilo to z našim predlogom omogočeno brez da bi moral vračati sofinancirana sredstva v Javni sklad, hkrati pa bi štipendist lažje poiskal novega delodajalca. S tem bi se izognili nepotrebni terjatvam od delodajalca in medsebojnemu »odkupovanju« štipendistov med delodajalci.

Dodatna obrazložitev:

- S predlogom ŠOS želi doseči, da se stranki štipendijskega razmerja **prosto dogovorita** o dobi sklenitve pogodbe o zaposlitvi po koncu dobe štipendiranja. V kolikor pa se ne moreta dogovoriti o tem naj velja določba, da se pogodba o zaposlitvi sklene za toliko časa, kot je trajalo sofinanciranje štipendiranja. S tem se **strankama dodeli pogodbena svoboda, hkrati pa se striktno določi, kaj velja v primeru, da stranki ne moreta dispozitivno določiti trajanja.**
- Država načeloma nima koristi od tega, če zaposlitev traja toliko časa, kot je trajalo štipendiranje, razen v primeru, ko štipendist in delodajalec ne najdeta skupnega jezika in je eden od njiju prikrajšan - brezposelnost štipendista (to se reši z drugim delom določbe, ki je kogenten za primere, ko se stranki ne moreta sporazumeti).
- V veliki meri se s tem izognemo nepotrebni nesoglasjem med štipendistom in delodajalcem ter terjatvam in sporom iz teh razmerij, saj imata stranki prehodno možnost sami rešiti zadevo.
- Lažji prehod štipendista k drugemu delodajalcu (če bi moral biti pri delodajalcu toliko časa, kot traja doba sofinanciranja) ter lažje kadrovanje in delovanje delodajalca v primeru, da kadra, ki ga predstavlja štipendist, trenutno ne potrebuje oziroma ga ne more zaposliti.

29. člen Zakona o štipendiranju sicer v okviru definiranja utemeljenih razlogov za neizpolnitev obveznosti zaposlitve štipenditorja omogoča situacijo, v kateri se štipendist na podlagi soglasja k dogovoru med štipenditorjem in drugim delodajalcem zaposlil pri slednjem, vendar le takrat, ko nekdo konča izobraževanje in ga mora delodajalec zaposliti. Naš predlog bi reševal tudi primere, ko delodajalec ob zaključku izobraževanja svojega štipendista ugotovi, da bo imel potrebo po tem kadru le eno leto in ne 4 leta, kot ga je štipendiral. Gre samo za večjo svobodo pri določanju pogojev zaposlovanja z vidika trajanja in za upoštevanje dejstva, da lahko pride tudi do sprememb na področju kadrovskega potreb.

Vprašanje 9: Zakaj MDDSZ zagovarjajo ureditev, da je doba zaposlitve pri določenemu delodajalcu enaka dobi štipendiranja?

Komentar na 39. člen

Naj se doda prvemu odstavku tega člena, da višina kadrovske štipendije v organih državne uprave znaša **najmanj** 120 evrov mesečno.

ŠTIPENDIJE ZA DEFICITARNE POKLICE

Komentar na 47. člen

47. člen Zakona o štipendiranju določa, da je do štipendije za deficitarne poklice upravičen tisti, ki:

- se izobražuje na programih, ki so opredeljeni kot deficitarni, in prejema sofinancirano kadrovsko štipendijo oziroma
- izkaže, da ne najde delodajalca, ki bi mu lahko podelil kadrovsko štipendijo iz 2.a podpoglavja Sofinancirane kadrovske štipendije, poglavja 2. Kadrovske štipendije tega zakona.

ŠOS opozarja, da je potrebno temeljito premisliti o tem:

- kako bo dijak/študent dokazoval, da ne najde delodajalca
- kako bodo potekali razpisni roki za pridobitev deficitne štipendije
- ali se bo ta izplačevala od dne začetka študija, čeprav bo rok za prijavo pozneje.

Vprašanje 10: Na kakšen način bo posameznik izkazal, da bi lahko prejel kadrovsko štipendijo, vendar ne najde delodajalca?

Dijak oz. študent, ki se bo prijavil na razpis za kadrovsko štipendijo, bo zamudil rok za prijavo na štipendijo za deficitarne poklice v začetku šolskega leta.

ŠOS predlaga, da se iz člena izloči opredelitev, po kateri mora študent upravičenec izkazati, da ne najde delodajalca, in da se naj določi, da je prejemnik štipendije za deficitarnost tisti, ki se izobražuje po programih, ki so opredeljeni kot deficitarni.

Predlog zapisa člena:

(1) Štipendije za deficitarne poklice se dodelijo upravičencem iz 8. člena tega zakona, ki:

- izpolnjujejo splošne pogoje po tem zakonu,
- se izobražujejo na programih, ki so opredeljeni kot deficitarni.

Komentar na 48. člen

Naj se določi, da znaša štipendija za deficitarne poklice **najmanj** 120 EUR.

ZOISOVE ŠTIPENDIJE

ŠOS zagovarja:

- da je potrebno Zoisove štipendije zagotoviti tudi za študente na podiplomskem študiju; in sicer pod pogojem, da se nanj vpišejo pred 28. Letom;
- da je potrebno zvišati osnove Zoisovi štipendiji;
- da se namenijo različne višine Zoisove štipendije za različne ravni izobraževanja;
- da se ohrani trenutni sistem vstopnih kriterijev;
- da se uredi področje namenskih štipendij za posameznike s športnimi dosežki;

Komentar na 51. člen

ŠOS podpira, da se pri Zoisovih štipendijah upoštevajo najvišja državna tekmovanja iz znanj, ki so financirana iz proračuna. Na MDDSZ naslavljamo pobudo, da se štipendije za športne dosežke urejajo v namenskih štipendijah, za katere se naj nameni več sredstev zaradi spoznanja, da bo ob tem kriteriju del dijakov oz. študentov izgubil pravico do Zoisove štipendije.

Komentar na 54. člen

ŠOS predlaga, da se v 3. odstavku število članov v skupini dijakov oz študentov, ki dosežejo izjemni dosežek, poveča na pet.

Komentar na 55. člen

ŠOS zahteva zvišanje Zoisove štipendije za šolanje v RS:

- za dijake na 120 EUR
- za študente na 1. in 2. bolonjski stopnji na 150 EUR in
- za študente na 3. stopnji na 200 EUR.

ŠOS predlaga da se zviša Zoisova štipendija za izobraževanje v tujini:

- na 250 EUR v primeru dijaka in
- 300 EUR v primeru študenta.

NAMENSKÉ ŠTIPENDIJE

Komentar na 74. člen

ŠOS je mnenja, da naj se položaj dijakov in študentov s športnimi dosežki in statusom športnika ureja preko namenskih štipendij. Poleg tega se naj poveča obseg sredstev za omenjene štipendije, ki bi nadomestile izgubo Zoisove štipendije za posameznike s športnimi dosežki.

Vprašanje 11: Koliko je bilo do sedaj podeljenih namenskih štipendij? Ali je možno dobiti podatke za namenske štipendije za športnike? Koliko sredstev je bilo za njih namenjenih?

ŠTIPENDIJE NA PODLAGI MEDDRŽAVNIH SPORAZUMOV

Komentar na 76. člen

V zvezi s štipendijami na podlagi meddržavnih sporazumov predlagamo, da se doda določba glede podeljevanja teh štipendij, saj je trenutno določeno le to, kaj so te štipendije.

PREJEMANJE VEČ VRST ŠTIPENDIJ

Komentar na 77. člen

V povezavi z 1. odstavkom bi bilo potrebno jasneje zapisati, katere štipendije so združljive, da ne bi prihajalo do kakšnega nepotrebnega negativnega tolmačenja te določbe.

Predlog novega člena: (prejemanje več vrst štipendij)

(1) Upravičenci iz prve alineje 8. člena tega zakona lahko hkrati prejemajo **katerokoli izmed naslednjih štipendij po tem zakonu**: državno štipendijo, eno izmed kadrovske štipendij, štipendijo za deficitarnost, Zoisovo štipendijo ter štipendijo za otroke padlih v vojni za Slovenijo 1991, če za vsako izmed navedenih štipendij izpolnjujejo pogoje za njihovo prejemanje, ki so določeni v tem zakonu.

(2) Upravičenec, ki poleg državne štipendije pridobi še Zoisovo štipendijo, ni upravičen do dodatka za uspeh iz 14. člena tega zakona.

(3) V primeru, ko seštevek štipendij z vsemi dodatki iz prvega odstavka preseže znesek 500 evrov mesečno, se štipendistu državna štipendija sorazmerno zniža **oziroma mu v primeru, ko že seštevek štipendij brez državne štipendije preseže 500€, državna štipendija miruje** v skladu z določili 87. člena tega zakona.

(4) Štipendist iz prvega odstavka tega člena lahko hkrati prejema tudi štipendijo po drugih predpisih, ne glede na morebitni presežek zneska, navedenega v tretjem odstavku tega člena.

Znesek, omejen na 400 EUR, pri čemer se začne zmanjševati delež državne štipendije, ni določen na podlagi realnih izračunov, zato bo potrebno to mejo dodatno določiti. Poleg te meje je treba spremljati tudi minimalno določene zneske, ki so določeni že pri višini sredstev za minimalne življenjske stroške.

ŠOS predlaga, da se določi znesek skupne vsote vseh štipendij, glede na katerega se na podlagi ocenjenih minimalnih življenjskih stroškov, to je na ravni **562 EUR**, začne zmanjševati državna štipendija.

Komentar na 78. člen

»V primeru prejetja več vrst štipendij se glede obveznosti štipendista in štipenditorja, mirovanja in prenehanja štipendijskega razmerja, vračanja štipendij, za vsako izmed navedenih štipendij smiselno uporabljajo določbe tega zakona.«

V zvezi s tem mogoče samo v premislek, da bi bilo dobro jasno opredeliti obveznosti iz naslova prejetja posamezne štipendije, saj lahko zaradi združevanja štipendij v praksi pride do nerazumevanj oz. do tega, da se prezrejo pogoji za ohranitev določene štipendije, npr. povprečje, ali pa določene obveznosti, npr. zaposlitev pri delodajalcu. Morda bi bilo temu potrebno posvetiti še nekaj pozornosti takrat, ko se bo sestavljal pravilnik. V njem se naj jasno zapiše, da se s kopičenjem štipendij kopičijo tudi obveznosti.

IZPLAČEVANJE IN USKLAJEVANJE ŠTIPENDIJ TER OBVEZNOSTI ŠTIPENDISTOV

Komentar na 79. Člen

V 7. odstavku je potrebno upoštevati še enostarševske družine in možnost, da eden oz. edini starš izgubi zaposlitev.

Komentar na 81. Člen

ŠOS predlaga, da se v 2. odstavku za besedno zvezo »vendar največ eno študijsko leto« doda »po zaključku zadnjega semestra«.

Predlagamo naslednji zapis člena:

81. člen (izplačevanje štipendij)

(1) Štipendistu se začne izplačevati štipendija s prvim naslednjim mesecem po začetku šolskega oziroma študijskega leta, oziroma s prvim naslednjim mesecem po odločitvi o popolni vlogi, mesečno za pretekli mesec.

*(2) V primeru iz četrte alineje tretjega odstavka 79. člena tega zakona se štipendija izplačuje do diplome, vendar največ eno študijsko leto, **razen v primeru iz 82. člena oziroma, če ni s tem zakonom izrecno določeno drugače.***

Komentar na 82. člen

Predlagamo naslednji zapis člena

82. člen (izplačilo v enkratnem znesku zaradi predčasnega zaključka izobraževanja)

Štipendija se izplača v enkratnem znesku v višini preostalih zneskov štipendij za preostale mesece kot traja izobraževalni program, če štipendist konča izobraževanje prej, kot je določeno z učnim oziroma študijskim programom oziroma, če štipendist konča izobraževanje prej, kot je določeno v četrti alineji tretjega odstavka 79. člena tega zakona.

Predlagamo, da se izplača državna štipendija tudi v primeru, ko študent podaljša študentski status po izteku trajanja izobraževalnega programa in diplomira pred koncem dodatnega leta, saj v tem letu prav tako prejema štipendijo in mu torej ta v primeru predčasnega diplomiranja pripada do konca šolskega leta.

MIROVANJE IN PRENEHANJE ŠTIPENDIJSKEGA RAZMERJA TER VRAČILO ŠTIPENDIJE

Komentar na 87. člen

V zvezi s 1. odstavkom 87. člena naj se v 5 alineji jasno zapiše, da v tem primeru miruje le državna štipendija.

Stavek »v primeru preseganja zneska iz 3. odstavka 77. člena tega zakona ob hkratnem prejemanju več štipendij« iz 1. odstavka tega člena po našem mnenju ni dovolj točen oziroma je nerazumljiv. V 77. členu je zapisano, da se državna štipendija najprej ustrezno zniža do zneska 400€, tukaj pa piše samo, da štipendija miruje in se ne izplačuje. Poleg tega pa je tudi tretji odstavek 77. člena nerazumljiv in zato študentom prinaša pravno negotovost.

Iz besedila ni mogoče razbrati, za katero štipendijo gre oz. da se zmanjšuje/miruje del državne štipendije, ne pa tudi ostalih. Če je temu tako, naj se to eksplicitno navede.

Komentar na 88. člen

V stavku »prejema kadrovsko štipendijo in ne opravi enomesečne prakse pri delodajalcu...« se naj doda »po lastni krivdi«.

Komentar na 89. člen

V okviru 1. odstavka 89. člena se mora določiti, da se naj zamudne obrestni zakonsko obračunavajo od dne, ko štipendist ni izpolnil obveznosti po pogodbi o kadrovskem štipendiranju oz. v roku, ki se mu naknadno določi po dogovoru med delodajalcem in Javnim skladom, in ne od dneva nakazila posameznega zneska štipendije.

Komentar na 91. člen

ŠOS predlaga, da se v 2. odstavku pri utemeljenih razlogih za odlog oz. obročno odplačevanje upošteva tudi status študenta s posebnimi potrebami in zaposlitev zaradi izboljšanja socialnih razmer.

Predlagan zapis 2. odstavka 91. člena:

(2) Kot utemeljeni razlogi iz prejšnjega odstavka se štejejo:

- dalj časa trajajoča bolezen oziroma poškodba ali 80 % invalidnost,*
- starševstvo štipendista,*
- socialna ogroženost štipendista,*
- status študenta s posebnimi potrebami*
- zaposlitev zaradi boljših socialnih razmer*

ki so vplivale na potek študija.

...

Komentar na 92. člen

Kot razlog za odpis vračila štipendije se mora vključiti tudi socialna ogroženost štipendista, saj nekateri štipendisti zaradi prenizkih dohodkov družine ne morejo vrniti štipendije.

Predlagamo, da se preuredi in na novo določi način vračanja štipendije za letnik, ki ga študent ni uspešno opravil. Zato predlagamo, da se za trenutnim 92. členom novega Zakona o štipendiranju doda nov 93. člen, ki bo določal kriterije za sorazmerno vračanje štipendije in odpis oziroma oprostitev štipendije za letnik, ki ga študent ni uspešno opravil.

V novem Zakonu o štipendiranju se za 92. členom doda nov 93. člen.

93. člen (sorazmerno znižanje obveznosti vračanja štipendije)

(1) Pri sorazmernem vračanju štipendije se dolgovani znesek štipendije glede na dohodek v družini štipendista določi tako, da se upoštevajo povprečni mesečni dohodki na družinskega člana v obdobju enega leta pred trenutkom nastopa obveznosti vračanja štipendije v primerjavi z zneskom minimalne plače v istem obdobju, in znaša:

<i>povprečni mesečni dohodek na družinskega člana (v % od minimalne plače)</i>		<i>obveznost vračila štipendije</i>
<i>- od 0 % do 25 % minimalne plače študenta</i>	<i>→</i>	<i>študentu ni potrebno vračati</i>
<i>na družinskega člana - od 26 % do 40 % minimalne plače</i>	<i>→</i>	<i>študent mora vrniti 40 % zneska študenta</i>
<i>na družinskega člana - od 41 % do 55 % minimalne plače</i>	<i>→</i>	<i>študent mora vrniti 60 % zneska študenta</i>
<i>na družinskega člana - od 56 % do 65 % minimalne plače</i>	<i>→</i>	<i>študent mora vrniti 80 % zneska študenta</i>
<i>na družinskega člana - nad 65 % (66 %-68 %; 70 %) minimalne plače na družinskega člana</i>	<i>→</i>	<i>študent mora vrniti celotni znesek študenta</i>

(*številke so samo za ponazoritev primera načina vračanja štipendije)

V primerih, ko obstajajo razlogi za odlog vračila, obročno vračilo in odpis vračila štipendije, se smiselno uporabljajo določbe o odlogu vračila, obročnem vračilu in odpisu vračila štipendije (91. in 92. člen).

(2) Dohodke na družinskega člana se ugotavlja skladno z določbami Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.

(3) Pristojnost za odločanje o sorazmernem znižanju in odpisu vračila štipendije iz prvega odstavka tega člena ima minister, pristojen za delo, v soglasju z ministrom, pristojnim za finance. Center za socialno delo lahko predlaga ministru za delo, da določen študent vrne večji ali nižji znesek štipendije, ne glede na prvi odstavek, če ustrezno utemelji razloge za to.

Komentar na 93. člen

Potreben bi bil bolj jasno zapisati, za katero prošnjo gre, saj je enkrat omenjena prošnja za odpis, drugič pa prošnja za odlog, odpis ali obročno vračanje štipendije. To je potrebno uskladiti. V 2. odstavku bi bilo morda dobro dodati »*prošnjo za odlog, odpis oziroma obročno vračanje štipendije*«.

POSTOPKI ZA PRIDOBITEV ŠTIPENDIJ

Podeljevanje štipendij

Komentar na 95. člen

V zvezi s 4. odstavkom ŠOS meni, da je potrebno zelo jasno opredeliti, katere so štipendije, ki se izključujejo. Dobro bi jih bilo poimensko navesti v zakonu ali pa vsaj v obrazložitvi člena oz. v pravilniku.

NADZOR IN POROČANJE

Komentar na 105. člen

Vprašanje 12: Kakšne naloge ima socialna inšpekcija in kakšne pristojnosti ter pooblastila ima v postopkih z državno štipendijo?

Vprašanje 13: Kako bo socialna inšpekcija lahko kaznovala študente? Ali se bo to področje uredilo – in če se bo, kje in kako?

KAZENSKÉ DOLOČBE

Komentar na 107. člen

Vprašanje 14: V primeru, da delodajalec ne povrne sredstev sklada, bo kaznovan z določeno višino globe. Zanima nas, ali bo sklad tudi v nadaljevanju terjal od delodajalca povrnitev sredstev in ali se s tem postopek zaključi?

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

Komentar na 114. člen (ureditev dosedanjih razmerij)

(3) Upravičencem, ki so že pridobili državno štipendijo po predpisih o štipendiranju, ki se uporabljajo do začetka uporabe tega zakona, se ta štipendija izplačuje po teh predpisih do

zaključka programa izobraževanja, za katerega so dobili državno štipendijo, način ugotavljanja materialnega položaja upravičena pa se ugotavlja po predpisih, ki urejajo uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

ŠOS ugotavlja, da trenuten zapis člena ohranja način ugotavljanja pogojev izpolnitve (višina dohodkovnega cenusa) iz starega Zakona o štipendiranju, enako tudi višino državne štipendije (sočasno pa se študentom ukinja otroški dodatek), medtem ko bi se naj materialni položaj ugotavljal po ZUPJS.

Ta zapis člena preprečuje, da bi lahko stari štipendisti prejeli višjo državno štipendijo.

Ob tem se postavijo temeljna vprašanja:

Vprašanje 15: Kako se bo na MDDSZ interpretiralo dejstvo, da se državna štipendija po trenutnih predpisih oziroma sistemu podeljuje vsako leto posebej z novo odločbo in se tako vsako leto posebej odloči, ali je dijak/študent upravičen do državne štipendije ali ne, kar je teoretično enako, kot da bi dijak vsako leto na novo zaprosil za državno štipendijo.

Vprašanje 16: Kako se bo v primeru, da bodo upravičenci dejansko dobivali štipendijo do zaključka izobraževalnega programa (ne glede na to, da se pri državni štipendiji vsako leto izda nova odločba), ugotavljala upravičenost do državne štipendije.

Najpomembnejša so vprašanja, ki se nanašajo na način ugotavljanja materialnega položaja, višino cenusa in višino štipendije.

ŠOS zahteva, da se v zakonu jasno določi, da dijaki ohranijo pravico do državne štipendije po starem sistemu štipendiranja in da se pravica za dijake presoja po starem Zakonu o štipendiranju, dokler ne dopolnijo 18. let in izpolnjujejo pogoje za pridobitev državne štipendije po novem Zakonu o štipendiranju.

ŠOS zahteva, da se vsem tistim, ki izpolnjujejo splošne pogoje za državne štipendije (dijakom in študentom starejšim od 18 let), te podelijo na osnovi novega zakona o štipendiranju, kljub temu da so že bili prejemniki državnih štipendij po starem štipendijskem sistemu.

ŠOS predlaga naslednji zapis člena:

*3) Upravičencem, ki so že pridobili državno štipendijo po predpisih o štipendiranju, ki se uporabljajo do začetka uporabe tega zakona, se ta štipendija izplačuje po teh predpisih do zaključka programa izobraževanja, za katerega so dobili državno štipendijo, način ugotavljanja materialnega položaja upravičenca, **višina materialnega cenusa ter višina državne štipendije** pa se ugotavlja po predpisih, ki urejajo uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.*